Õpetajate Leht

Reede, 10. november 2000

ILMUB 1930. AASTA SEPTEMBRIST NR 41

5 krooni

Hariduselu mardid mardipäeval

LINDA JÄRVE ÕpL

ÕpL küsis mõnelt haridusvallas tuntud mardilt, miks nad Mardi nime kannavad, kas peavad lugu mardipäeva tähistamisest ja mille eest võiksid mardisandid Eesti hariduselule vitsa anda.

MART MERI, Riigikogu kultuurikomisjoni esimees:

"Ma ei arva, et see nimi mingist peretavast tulenes. Lihtsalt oli ilus poisslapse nimi."

Mardipäeva tähistamisest peab Meri pere lugu. Kui mardisandid ukse taha tulevad, lastakse nad ikka sisse kah, kuigi mõnel pool Tallinnas mardisante kardetakse. Nõmmel on Meri sõnul väikseid mardi- ja kadrisante üsna palju ringi jooksmas näha, kuigi harvem kui 1990. aastate alguses.

Vitsad?

Mart Meri: *"Kool tegutseb hästi siis, kui nii õpetajad kui ka õpilased tunnevad end koolis hästi. Kool ilmselt ei ole efektiivne, kui emb-kumb osapool end sandisti tunneb. Praegu aga tunnevad mõlemad osapooled erinevatel põhjustel end sandisti. Õpilaste seisukohalt on õppekavad liiga ülepaisutatud. Tegelikult on ka õpetajad muude asjade hulgas samaga kimbus. Aega on vähe. Et kõike vajalikku õpetada, kiirustatakse, tekib stress, mis kandub kohe ka õpilastele. Õppekavade optimaalsus on väga oluline."*

Õpetajad on ka palgaga hädas. Kas tahaksite selle kohta midagi ütelda?

"Õpetajate palgad teadaolevalt tõusevad. Maapiirkondades põhjustab see palju pingeid. Maal on õpetaja ju pigem kõrge kui madala palgaga inimeste hulgas. Õpetajate palk peab olema vähemalt Eesti keskmine– see eesmärk peaks olema täiesti selge."

MART LEIUMAA, Virtsu Põhikooli direktor:

"Olen kolmandat põlve Mart. See on meie pere traditsioon. Pärinen Mulgimaalt ja olen ka ise seda tava mingil kombel järginud: minu esimene poeg kannab Mardo nime."

Väiksed mardisandid käivad ka Virtsu kandis ringi, alustades sageli just koolidirektori või õppealajuhataja kodust. Mardipäeva peetakse Virtsu Põhikoolis toredaks päevaks. Vitsu polevat seal vaja, sest just mardipäevaks saab valmis kooli soliidne võimla koos olmeplokiga. 12. detsembril oodatakse haridusministrit seda avama. Senini pidid Virtsu Põhikooli õpilased käima kilomeetri kaugusel võimlemas ja ületama selleks suure ohtliku Virtsu–Tallinna maantee. Nüüd on võimla kooliga sama katuse all ja, mis väga tähtis, pärast tundi saab ennast tipp-topp puhtaks pesta.

Mart Leiumaale teeb rõõmu, et koolis on 130 õpilast ja nende vähenemise märke pole ette näha. Lapsi tuleb ikka juurde. Ja veel: *"Peaaegu kõik meie õpetajad on kõrgema järguga. Nende koostatud õppekava vaatame uhkusega ka siis, kui võrdleme seda mõne erakooli omaga."*

MART MÄRDIN, Võru 1. Põhikooli direktor:

"Seda nime asja peaks küll mu ema käest küsima."

Et direktor just tunnist tuli ja järgmisse ruttas, tegime lühidalt. Mardisandid polevat ka Võru linna unustanud, jooksevad igal aastal, küllap tänavugi. Vitsapõhjust pole ka Märdini arvates, sest teda rõõmustab tublide õpilaste rohkus ja ilusad õpikud. Hariduselu tervikuna on tema sõnul positiivne ja kuigi mõne mure leiaks alati, ei näe ta nutulauluks põhjust.

MART KADAJA, Puiatu Erikooli direktor:

"Minu vanem õde on Maie. Mõlemad saime nime "kuldse kodukotuse" laulust, kus Mart ja Maie ära nimetatud on."

Puiatu koolis õpitakse mardi- ja kadripäeva eel tundma nende kombeid. See on iga-aastane tava. Vitsa on väärt see, et kool pole mitu aastat remondiraha saanud. Katus vajab hädasti parandamist. Ka unistab kool bussist, millega liikuma pääseks, sest senine on vanaks sõidetud.

Üks suur mure on veel: *"Meile tulevad poisid kohtumäärusega. Kohtud võiksid arvestada õppeaasta ja õppetööga, et poisid saaksid õppetöö lõpuni meil olla, mitte ei peaks kevadel paar nädalat enne õppeaasta lõppu ära minema.*

Siis pole tuju ei õpetajal ega ka õpilasel, kui õppetöö pole kompaktne. Töötame põhikooli programmi alusel ja kohtud peaksid arvestama kooliaasta kestusega. Hiljuti käisid meil HM-i kontrollid ja nüüd loodame, et nad teevad kohtutele vastava ringkirja."

MART SUSI, Concordia Rahvusvahelise Ülikooli rektor:

"Minu isa on Märt ja vanaisa Martin. Ema ei tahtnud mulle panna oma abikaasa nime, mis tema arvates oli maailma ilusaim nimi, jättis siis täpid ära ja olengi Mart."

Et Concordia ülikoolis on tudengeid 17 ja õppejõude 15 riigist, siis tähistatakse seal kõikvõimalikke tähtpäevi. Ka Eesti rahvusajaloo seisukohalt tähtsaid sündmusi, mida mardipäev ju on.

Koduukse taha tulevate mardi- ja kadrisantide jaoks on Mart Susi varunud ühe kommikoti ja teise – väiksema – oma kahe ja poole aastase tütretirtsu jaoks.

Kas Eesti hariduselu vajab vitsaandmist?

"See on keeruline küsimus. Olen Eesti hariduselu suundumustega kursis nii oma ülikooli rektorina kui ka Eesti Eraülikoolide Rektorite Nõukogu esimehena. Kunagi oli eesti peredes komme, et lastele anti pärast sauna vitsa. See oli nädalalõpus ja kogu nädala koerustükkide eest. Eesti hariduselus on ees segased ja pingelised ajad seoses reformidega. Vitsaandmine võiks mõjuda kui hoiatus, et pinged üle pea ei kasvaks. Haridus on kõrge vastutuse määraga valdkond. Reformid peavad toimuma, aga need tuleb ellu viia nii, et õpilased, üliõpilased ja õppejõud ei kannataks."

Vanalinna Hariduskolleegiumi mardisante juhib igal aastal Mardiisaga koos ka Mardiema – sellel pildil Kristel Üksküla.

Foto Vanalinna Muusikamaja kogust

Tere tulemast juubelikonverentsile!

Lõppema hakkav 2000. aasta toob veel ühe olulise tähtpäeva, möödub 115 aastat Johannes Käisi sünnist. Kümme aastat tagasi Paul Lehestiku eestvõttel loodud Johannes Käisi Selts korraldab sel puhul konverentsi, kus võetakse vaatluse alla Eesti pedagoogika ja pedagoogilise mõtte areng 1920.–1930. aastail, sest tol ajal toiminud kooliuuenduse põhimõtted pole tänaseni oma aktuaalsust kaotanud.

JKS liikmed ja Käisi-huvilised on oodatud juubelikonverentsile laupäeval, 2. detsembril algusega kell 11 Tartu Õpetajate Seminaris. Konverentsi päevakorras on ettekanded õpilaskesksuse põhimõtteist Eesti pedagoogikas (Inge Unt), 1920.–1930. aastate kasvatuspõhimõtete kokkupuuteist tänapäevaga (Taimi Schmidt), sõjaeelse Eesti Vabariigi aegseist õppekavadest (Urve Läänemets), Eesti sotsiaalpedagoogika ajaloost. Kuulda saab ka uuematest tahkudest J. Käisi isikuloos ja seltsi liikmete kogutud mälestusi juubilari kohta.

Kümme aastat tagasi asutas JKS juubelipreemia. See otsustati anda välja üks kord iga viie aasta järel inimestele, kes on kõige viljakamalt tegutsenud J. Käisi ja tema pedagoogilise pärandi uurimisel, propageerimisel ja rakendamisel. Esimese Käisi juubelipreemia määras selts J. Käisi õpilasele, tegevõpetajale ja kirjanikule Julius Ungrule ning filmi "Johannes Käis" stsenaristile ja "Kooliuuenduslase" toimetajale Kalju Lehele. 1995. aastal määrati preemiad Ferdinand Eisenile – Käisi õpilasele ja tema ideede propageerijale ning Eeva Niinivaarale – Võru Õpetajate Seminari omaaegsele õpetajale ja Käisi ideede tutvustajale Soomes. Tänavuse juubelipreemia saaja teeb JKS teatavaks eeloleval konverentsil.

TÄNA LEHES

- Mis saab TÕS-ist? Lk 2.
- Töö õppekavaga. Lk 3.
- Hariduspoliitika. Lk 5.
- Ikka vene keelest. Lk 6.
- Kõik õpetajad arvutit kasutama? Lk 7.
- Saame tuttavaks: Tõnu Aru. Lk 8.
- Aineõpetajale. Lk 9–11.
- Koolilood. Lk 12–13.

TALLINNA ÜLIKOOL Akadeemiline Raamatukogu

NÄDALAKOMMENTAAR

ANU MÕTTUS ÕpL

Mardipäevausutluses tänase "Õpetajate Lehe" esiküljel leiab Concordia Rahvusvahelise Ülikooli rektor Mart Susi, et reformid peavad toimuma, aga need tuleb ellu viia nii, et õpilased, üliõpilased ja õppejõud ei kannataks. Juba lause sõnastusest kumab läbi, millist hariduselu puudutavat reformi eelkõige silmas peetakse. Üksteise järel on viimasel ajal ajakirjanduses sõna võtnud mitmete kõrgkoolide esindajad ja kuigi ajalehe nädalakommentaar pole kindlasti õige koht, kus hakata välja tulema põhjapanevate avaldustega teemal, kuidas reformida kõrgharidust ja kellel vaidlevatest pooltest on õigus, ei tahaks siiski mõnele seisukohale tähelepanu juhtimata jätta.

Õigupoolest jääbki inimesele, kes just päris asja sees ei ole, pisut hämaraks, mida selle reformiga saavutada tahetakse. Hariduse kvaliteedi parandamist, ütlete? Aga seesinane (kõrg)-hariduse kvaliteet tundub erinevas esituses tähendavat hoopis erinevaid asju.

Kui kõrgkooli lõpetaja on õpitud erialal hinnatud spetsialist, siis mille poolest on see kehvem hariduse kvaliteedi näitaja kui magistri- või doktoriõppe läbinute arv? Eks ikka selle poolest, et üht ei anna niisama lihtsalt numbriliselt aruandesse kirjutada, teist aga küll, leiaks oponent.

Rakenduskõrgkoolide juhid on juba aastaid kilbile tõstnud oma lõpetajate kutsekindlust, nende vastased seda aga suisa halvustanud, leides, et õpitud erialale püsima jäämine tuleb liiga kitsast spetsialiseerumisest tingitud valikuvõimaluste puudumisest.

Anzori Barkalaja ennustab, et tulevikus võib tüüpiline eestlasest töötu olla ülikooliharidusega 23–28-aastane akadeemiline universaal, nii nagu praegu on tüüpiline töötu keskkooliharidusega, ilma oskuste ja kutseta 18–24-aastane noor inimene (PM, 4.11.) Barkalaja on teadagi rakenduskõrgkooli rektor. Aga võib-olla on tal sellele vaatamata õigus?

Jaak Aaviksoo näeb tulevikus Eestis tosinat rakenduskõrgkooli, igas tuhatkond õpilast, kust loomulikult peaks olema võimalik pääs (ülikooli juures toimuvasse) magistriõppesse (PM, 18.10.). Samas usub ta aga ettepanekusse koondada kogu õpetajakoolitus (siis ilmselt ka lasteaednikud?) ülikoolidesse. Kas ülikool(id) Eesti oludes siiski viimati liiga suurt tükki ampsata ei soovi?

See, et Šotimaal ja Inglismaal tahtsid väiksemad kõrgkoolid ise suurematega ühineda, ei pea ilmtingimata tähendama, et seal oldi meist mõistlikumad. Võib-olla olid hoopis vajadused ja tingimused teistsugused...

Üks on igatahes selge: üli-, vabandust, kõrgkoole on meil palju ja raha vähe. Ja nii kurb, kui see ka pole, ei tekita konkurents ainult soovi ennast täiustada, vaid vahel ka kiusatust teisele jalg taha panna.

Eile ja täna toimus Muhu saarel ülikoolide õppeprorektorite ja õppeosakondade juhatajate nõupidamine, kus arutati kavandatavaid ülikooliseaduse muudatusi. Tahaks väga loota, et sellest koosistumisest tõuseb rohkem tulu kui tüli. Tegemist ju ikkagi haritud inimestega...

Mis saab Tartu Õpetajate Seminarist?

RAIVO JUURAK ÕpL

Juba mõnda aega on arutatud, kas Tartu Õpetajate Seminar tuleks liita Tartu Ülikooliga või mitte. Eelmisel reedel peeti selles küsimuses haridusministeeriumi eestvõttel taas nõu.

Seminari seisukoht

Rektor August Solo ja seminari nõukogu on oma õppeasutuse ülikooliga liitumise vastu. Esimese vastuargumendina märgib Solo, et 173-aastane Tartu Õpetajate Seminar on vanim õpetajaid ettevalmistav õppeasutus Eestis ja traditsioone tuleb austada.

Teiseks läheb seminaril hästi ja pole mõtet hästi funktsioneerivat organisatsiooni ära lammutada.

Kolmandaks on väike paindlikum kui suur. Õppekava ja -korraldust suudetakse seminaris kiiresti ja vastavalt vajadustele muuta just tänu kooli väiksusele. Seminar on saavutanud ka mõndagi, mille poole ülikool alles püüdleb. Näiteks üliõpilaste teooriaõpingud ja koolipraktika on seminaris hästi kooskõlas. Seminari lõpetanud on väga kutsekindlad – üle 80% läheb koolidesse erialasele tööle, ülejäänud muusikaakadeemiasse või pedagoogikaülikooli edasi õppima.

August Solo küsib ka, miks peab seminar ülikooliga liituma, kui niigi on tehtud pidevalt koostööd. Osa aineid on seminaris alati õpetanud ülikooli õppejõud, seminari metoodikud on ülikoolile praktika korraldamisel toeks olnud, ülikooli täienduskoolitust on viidud läbi seminaris jne.

Ja teine küsimus: kui väiksemad õppeasutused liidetakse ülikooliga, kas ei muutu siis Eesti kõrgharidussüsteem ühekülgseks? Euroopa kõrgharidussüsteemis on oma koht nii *universitas*-tüüpi ülikoolidel kui ka kutsekõrgkoolidel. Miks ei võiks samuti olla Eestis.

Rektorile teeb muret ka liitumise väljapakutud tähtaeg. Käsil on ülikooli reformimine ja paljud küsimused alles lahtised. Mida tähendab näiteks üleminek 3+2-süsteemile? Kas liitunud seminaris oleks õppeaeg 3, 4 või 5 aastat? Kiirustada ei tohiks ka üliõpilaste ja õppejõudude pärast, neile tuleb anda aega plaane teha. Narva ja Virumaa kõrgkoolide ülepeakaela liitmine ülikooliga oli kõigile osalistele ebameeldiv.

August Solo: "Seminar on hästi töötav organisatsioon, seda ei tohiks ära lammutada."

Kui liitumine on vältimatu, ütleb August Solo, siis ei tohiks see juhtuda enne 2003. aastat. Varem kui 2002 mingil juhul. Ja seminar peaks liitudes muutuma ülikooli kolledžiks, arvab rektor August Solo. Teaduskonna või osakonna alla minnes seminar kaoks. Kolledžina saaks aga säilitada TÕS-i kui hästi töötava organisatsiooni ja jätta alles ka seminari ajaloolise nime.

Ülikooli seisukoht

Tartu Ülikooli õpetajakoolituse projektijuht **Hasso Kukemelk** märgib, et Euroopas siiski liituvad väiksemad kõrgkoolid suurematega. Suhtumine on olnud erinev: Soomes sõditi sellele algul vastu, aga Inglismaal ja Šotimaal avaldasid väiksemad kõrgkoolid ise soovi suurematega liituda.

Liitumisest võidaksid eelkõige üliõpilased, toonitab Hasso Kukemelk. Ülikoolil on kümme teaduskonda, kust tulevane õpetaja saab endale vajalikke kursusi valida. Ka seminari õppejõududel oleks ülikoolis rohkem enesetäiendamise võimalusi.

Hasso Kukemelk: "Ülikoolis pakuvad tulevasele õpetajale valikkursusi kümme teaduskonda."

Ülikooli all oleksid üliõpilastel paremad võimalused edasi õppida. Seminar on oma lõpetajatele teatud mõttes ummiktee, väidab Hasso Kukemelk. Nad saavad pärast lõpetamist tulla ülikooli esimesele kursusele. Ainult mõned üksikud seminarikursused saab ülikooli üle kanda. Tartu Ülikooli külalisprofessor Kari Niinistö oli omal ajal Soomes analoogilises olukorras. Ta lõpetas õpetajate seminari ja alustas siis ülikooliõpinguid täiesti algusest. Nüüd on Soomes see seminar ülikooliga liidetud, tehakse teadustööd, kaitstakse kraade – kõik teed edasiminekuks on valla.

Ülikooli õpetajakoolitus on praegu teelahkmel. Kiirete reformide tegemiseks on vaja võimalikult ruttu teada saada, kas seminar liitub ülikooliga või mitte.

Mis seminari nime säilitamisse puutub, siis näiteks Uppsalas jäeti pärast liitumist seminarile tema nimi alles. Miks siis mitte ka Eestis, arvab Hasso Kukemelk.

Ministeeriumi seisukoht

Haridusministeeriumi kõrghariduse talituse juhataja **Maiki Udam** peab seminari liitumist ülikooliga vajalikuks. Õpetajakoolituse raamnõudedki näevad ette, et õpetajal peab olema kõrgharidus. Liitumise peamine eesmärk on Maiki Udami sõnul vaimse potentsiaali otstarbekam ärakasutamine. Nii seminari kui ka ülikooli õpetajakoolitusel on oma tugevad küljed. Ülikool pakub head akadeemilist ettevalmistust, seminaris osatakse pakkuda tulevastele õpetajatele väärtuslikke praktilisi kogemusi. Ülikool on tugev aineõpetajate ettevalmistamises, seminaris on heal tasemel klassiõpetajate koolitus. Eesmärk on hea ettevalmistusega õpetaja, mitte õppeasutuste säilitamine nende praegusel kujul.

Mis liitumise tähtaega puutub, siis kiirustada pole vaja. Virumaa kõrgkooli variant kindlasti ei kordu. Seal oli õppekava akrediteeritud tingimisi, akrediteerimist ei pikendatud ja lõpetanute diplomid kaotasid väärtuse. Seminar on aga hästi töötav organisatsioon, seepärast pole kiirustamiseks põhjust. Kavatseme jätkata läbirääkimisi rahulikus tempos ja loodame leida liitumise optimaalseima variandi.

Maiki Udam: "Eesmärk on hea ettevalmistusega õpetaja, mitte õppeasutuste säilitamine nende praegusel kujul."

MAAKONNALEHTEDEST

"Pärnu Postimees"

Maakoolide viktoriinil "Varia" osales 30 kooli. Sajast võimalikust punktist kogus Tihemetsa PK võistkond 72, küsimustele vastasid Helen Gross, Aurika Talts, Karin Gross, Maarika Künnap ja Kaia Viirmaa. Teiseks tuli Tali kool ja kolmandaks Pärnu-Jaagupi. Gümnaasiumide seitsmest võistkonnast olid parimad Sven Kütt, Simo Ilomets ja Sander Soosaar Raeküla Gümnaasiumist. (7.11.)

"Sakala"

Karksi valla Lilli ja Sudiste inimesed pole rahul sellega, et Saksamaa on saatnud oma raskesti kasvatatavad noorukid nende naabrusse. Üks Karksis viibinu istub juba siinsete kuritegude pärast vanglas ja teine osutus püromaaniks. Kriminaalhooldusametnik Mati Jassiku sõnul on sakslaste noorukite ümberkasvatamise programm omavalitsuse, kriminaalhoolduse ja politseiga kooskõlastamata ning halvasti ette valmistatud. Maavanem Helir-Valdor Seederi arvates on mängus kellegi erahuvid. Sotsiaalpedagoog Gerhard Schmali sõnul lubas IBEG-Jugendhilfet talle kõigi mugavustega elamist, ent majas, kus ta kasvandikuga kahekesi elab, pole isegi veevärki. Sooja saab ahjusid ja sooja vett pliiti küttes ning kauplused asuvad kaugel. (3.11.)

"Vooremaa"

Põltsamaa vallavolikogu otsustas Adavere Põhikooli renoveerida. Pärast remonti viiakse kooli ruumidesse ka lasteaed ja raamatukogu. Et tegemist on muinsuskaitse objektiga, on ehitamine keskmisest kallim. Praegu ei teata, kas saadakse raha ka riiklikest allikatest. (2.11.)

"Võrumaa Teataja"

Võrumaa Tervisekaitsetalituse hinnangul vastab maakonna 38 koolisööklast toiduhügieeni üldeeskirjale vaid neli – Vastseliina G, Haanja PK Ruusmäe koolihoone, Krabi PK ja Obinitsa PK söökla. Ülejäänud vajavad investeeringuid kogumaksumusega 21 miljonit krooni. 13 koolisööklas esinevad puudused pole suured, ülejäänud 21 koolisööklast seitse jäävad toidujaotuspunktiks või suletakse kooli kinnipaneku tõttu, 14 kooli vajavad suuremahulisi uuendustöid. (7.11.)

"Tartu Postimees"

Raatuse tänavale hakatakse tuleval suvel ehitama TÜ moodsat, 750-kohalist ühiselamut. Pärast selle valmimist lähevad järgemööda remonti üliõpilasküla viis ühiselamut. Tuleval suvel läheb remonti ka EPmÜ Tuglase 7 ühiselamu ja pärast seda kooli teine, tornühiselamu Kreutzwaldi tänavas. Ühiselamuprojekti kogumaksumus küünib 312 mln kroonini, millest 150 laenatakse Euroopa Nõukogu arengupangalt. TÜ Pepleri 23 ja Nooruse 7 ühiselamud jäävad esialgu remondita. TÜ seitset ühiselamut haldav üliõpilasküla pakub peavarju ligi 2200 tudengile. Reedel oli ühiselamu üldjärjekorras veel 765 avaldust. Pepleri 14 nn eurohikasse soovib kohta 386 üliõpilast. (6.11.)

Õppekava Arendustalitus kutsub koostööle

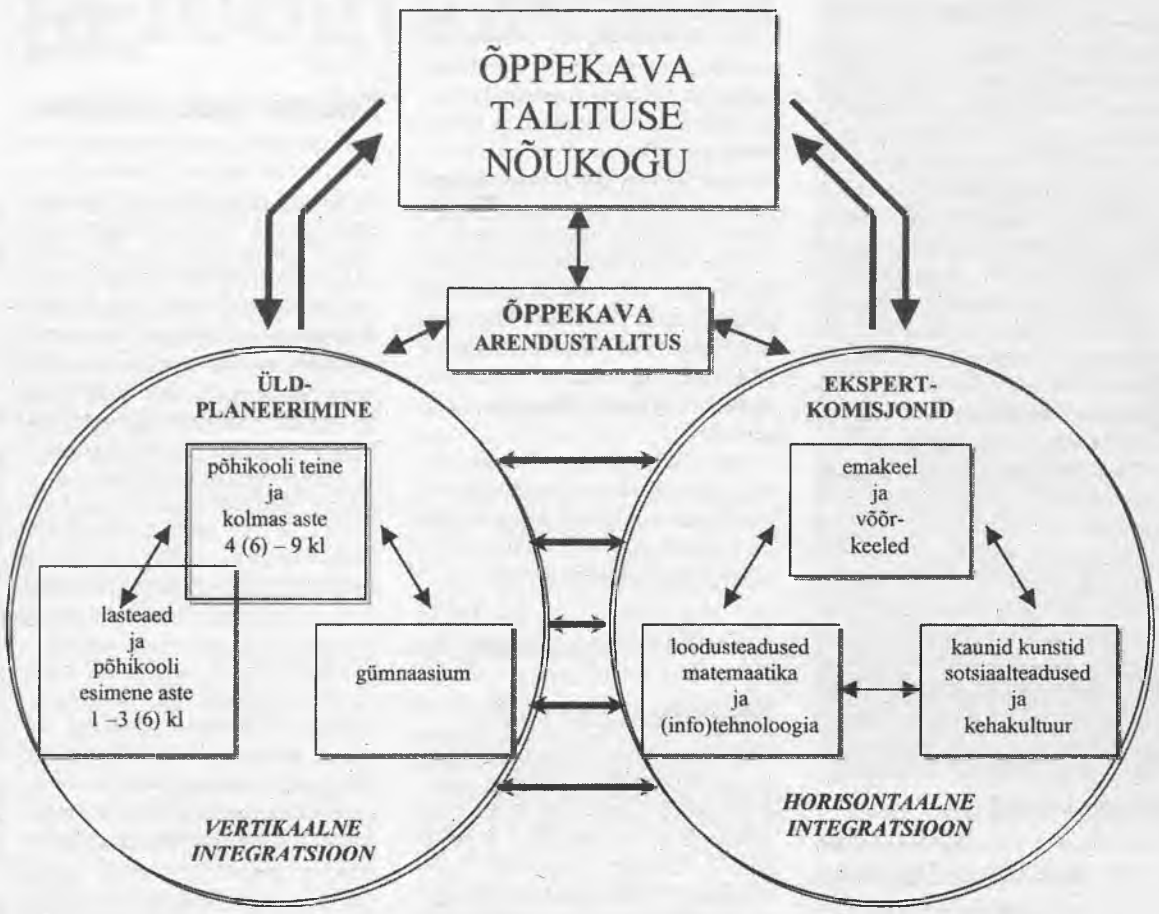

MARIA JÜRIMÄE

Tartu Ülikooli juures alustas oktoobris haridusministeeriumi tellimusel tööd Õppekava Arendustalitus.

Õppekava Arendustalitus
- koordinecrib õppekavatööd;
- organiseerib ekspertrühmade kogunemisi ja infovahetust;
- korraldab õppekava arendusega seotud uurimistööde konkursse ja jälgib nende kulgu;
- kogub andmeid õppekava arendusega seonduva uurimistöö tulemuste kohta;
- teavitab üldsust õppekava arendustöö käigust ja tulemustest;
- korraldab projekti finants- ja aruandetegevust ning igapäevast juhtimist.

Õppekava arendustegevuse põhiprintsiibid ja tegevusraamid määrab Õppekava Talituse Nõukogu, mida juhatab professor Kari Niinistö. Selle koosseisu kuuluvad professor Jaan Kõrgesaar, professor Jaan Mikk, professor Toomas Tenno ja pedagoogikakandidaat Hasso Kukemelk.

Edu tagab vaid koostöö

Õppekava arendamisega seonduv ei tohi sõltuda vaid mingi kitsa ringi arvamustest. Meeskonda tuleb kaasa haarata võimalikult palju asjaga seotud inimesi ja institutsioone. Õppekava Arendustalitus kaasab teoreetikuid ja praktikuid, õpetajate ja lastevanemate esindajaid, kõrgkoolide spetsialiste. Parema õppekava loomisel on ülimalt oluline tagada nii kooliastmete kui ka õppeainete vaheline integratsioon.

Õppekava arendustegevuse struktuuri ja seoseid saab graafiliselt väljendada ülal toodud viisil.

Kõigi ekspertrühmade esindajad osalevad vajadusel ka teiste rühmade töös. Iga rühm võib moodustada alarühmi, näiteks eri õppeainetes. Õppekava Arendustalituse spetsialistid osalevad kõigi ekspertrühmade töös.

Ühise eesmärgi nimel

ÕpL-is on seoses Õppekava Arendustalitusega seni kajastatud eelkõige haridusministeeriumi korraldatud konkursi objektiivsust. Nüüd, mil Õppekava Arendustalitus juba tegutseb, pole sellistel vaidlustel enam mõtet – töösse parema õppekava nimel tuleb kaasata kõik spetsialistid, olenemata asutusest, kus nad töötavad. Seetõttu osaleb õppekavatöös ekspertkomisjonides palju ka Tallinna Pedagoogikaülikooli esindajaid.

Täiendav info: Maria Jürimäe, jyrimae@ut.ee.

Eesti Õpetajate Liidu presentatsioonipäev

RAIVO JUURAK ÕpL

Eelmise nädala kolmapäeval oli Tallinnas Õpetajate majas Eesti Õpetajate Liidu presentatsioonipäev. Juhatuse esinaine Mari-Epp Täht rääkis huvilistele, millega õpetajate liit tegeleb ja mida taotleb. Teda täiendasid juhatuse liikmed Peep Leppik ja Lehte Jõemaa.

Peep Leppik toonitas, et praegu, hariduselus toimuvate suurte ümberkorralduste ajal, on õpetajatel vaja rohkem organiseeruda, et protsesse omalt poolt mõjutada. Õpetajate liiduga ongi hakatud rohkem arvestama, see aga tähendab, et liit on hakanud saama ka üha raskemaid ülesandeid. Liit peab oma liikmeskonda suurendama, tugevdama koostööd ainesektsioonide ja -liitudega ning tõstma löögivõimet.

Üks võimalus oma tegevust tutvustada on presentatsioonipäevad, mida hakatakse korraldama ka maakondades. Kaugem eesmärk võiks olla õpetajate liidu piirkondlike organisatsioonide teke.

Soomes kuulub 95% õpetajatest oma kutseliitu ning nad on ministeeriumi ning valitsuse arvestatavad partnerid, ütles Peep Leppik. Saksamaal on mitu õpetajate organisatsiooni, kusjuures vahel püütakse üht teise vastu välja mängida, lisas ta. Eestis on õpetajate liidul haridustöötajate liiduga siiski hea koostöö. Õpetajate liit tegeleb eelkõige õpetajakutse, õppekavade, täiendusõppe ja haridust puudutavate seadustega, haridustöötajate liit aga palgaküsimustega, ehkki ka õpetajate liit on näiteks palgaraha omavalitsustele üleandmise diskussioonis aktiivselt osalenud.

Lehte Jõemaa märkis, et praegune Eesti Õpetajate Liit on sõjaeelse liidu õigusjärglane. Sellega seoses on saadud kompensatsiooni Vasalemma mõisahoone eest, mis kuulus enne sõda õpetajate liidule. Lahendamata on veel Pühavaimu 11 hoone kuuluvuse küsimus.

Kompensatsioonirahaga on avatud aadressil Gonsiori 21–402 õpetajate liidu oma tuba, kus kõik huvilised on teretulnud. Iga päev on üks juhatuse liige seal kohal. Telefon on 6 419 868, e-posti aadress opetajate.liit@mail.ee.

HARIDUSMINISTEERIUMIS

- **6. novembril** vastas minister Tõnis Lukas Riigikogu infotunnis arupärimisele.
- TPÜ valitsuse istungil tutvustas Eesti haridussüsteemi kavandatavaid muudatusi HM-i teaduse ja kõrghariduse osakonna juhataja Rein Vaikmäe.
- **6.–8. novembrini** toimus Saksamaa LV Nordrhein-Westfaleni haridusministeeriumiga toimuva koostöö raames koolitusseminar gümnaasiumiastme emakeeleõpetusest ainenõukogu ja linna/maakonna aktiivide liikmetele. Seminaril tutvustasid Leverkuseni Õpetajate Seminari õppejõud Saksamaa gümnaasiumi emakeele uut ainekava, käsitlesid kirjanduse õpetamise uuemaid meetodeid, õpitulemuste kontrolli ja hindamist, lõpueksamite nõudeid ja ülesandeid.
- **8. novembril** avas Tõnis Lukas Laulasmaa koolituskeskuses seminari "Riigikaitseõpetus ja isamaaline kasvatus. Riigikaitse õpetamine koolides".
- Tõnis Lukas vastas Riigikogu infotunnis küsimustele.
- **9. novembril** võttis Tõnis Lukas osa Lääne Maavalitsuse haridusteemalisest arenduskonverentsist Lihula Kultuurimajas ja esines sõnavõtuga "Lähiaastate muutused Eesti hariduses ja hariduskorralduses seoses haldusreformiga".
- Toimus TÜ Biomeedikumi Teaduskompetentsi Nõukogu istung. Nõukogu uus koosseis on Vabariigi Valitsuse korraldusega kinnitatud ning asus tegutsema alates 5. novembrist. Istungi päevakorras oli muude küsimuste kõrval ka TKN-i strateegia ning tegevuspõhimõtete arutelu järgmiseks eelarveaastaks. Anti hinnang ja tehti ettepanekud psühholoogia, botaanika ja zooloogia teadussuundade evalveerimise tulemuste kohta ning vaadati läbi järeldoktorite sihtfinantseerimise taotlused 2001. aastaks.
- **9. ja 10. novembril** toimub ülikoolide õppeprorektorite ja õppeosakondade juhatajate nõupidamine Muhu saarel Tamses Eesti Kunstiakadeemia praktikabaasis. Päevakorras on ülikooliseaduse muudatused, üleminek 3+2-haridusmudelile, bakalaureuse- ja magistriõppe lõpetamise tingimused, erandlikud erialad, mille bakalaureuseõppe nominaalaeg peaks olema pikem, diplomiõpe *versus* bakalaureuseõpe.
- **10. novembril** kell 12 korraldab HM koos sihtasutusega Archimedes Tähistaeva saalis (Tallinn, Kohtu 6) trükise "Eesti osavõtt Euroopa Liidu teaduse ja tehnoloogilise arendustegevuse 5. raamprogrammist, vahekokkuvõte jaanuar 1999 – august 2000" pressiesitluse.
- Tõnis Lukas külastab EPmÜ loomaarstiteaduskonda ning tutvustab EPmÜ esindajatele hariduspoliitikas kavandatavaid muudatusi.
- **11.–14. novembrini** viibib Tõnis Lukas visiidil Suurbritannias, kus kohtub briti haridusministri Baroness Blackstone'iga. Visiidi eesmärk on igakülgne tutvumine briti õpetajakoolitusega ning edasise koostöö arutamine. Eesti delegatsiooni kuuluvad veel kõrghariduse talituse juhataja Maiki Udam ja rahvusvahelise koostöö osakonna ekspert Reet Nõmmoja.

Balti riikide haridusalane koostöö edeneb

KALMAR KURS,
haridusministri nõunik-abi

Minister Tõnis Lukas osales 27. oktoobril Jurmalas Balti riikide haridustöötajate ühiskonverentsil "Education in the Baltic States Upon Entering the 21st Century".

Konverentsist võtsid haridustöötajate organisatsioonide kutsel osa ja esinesid kõnega ka Eesti haridusminister Tõnis Lukas, Läti haridus- ja teadusminister Kārlis Greiškalns ning Leedu haridus- ja teadusministeeriumi riigisekretär Dainius Numgaudis. Konverentsi peaülesanne oli saada teavet Baltimaade hariduselu arengute kohta.

Tõnis Lukas keskendus oma kõnes koostööle Eesti Haridustöötajate Liidu, Eesti Õpetajate Liidu ja Eesti Koolijuhtide Ühendusega ning peamistele muudatustele üldhariduses (nt õpetajate 15% palgatõus, õpetajakoolituse uued raamnõuded, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia võimalused koolis).

Rääkides õpetajate palgaraha üleandmisest omavalitsustele, rõhutas minister, et seda tehakse tihedas koostöös õpetajate organisatsioonidega. Ta kinnitas, et praeguse valitsuse eesmärgiks jääb tõsta õpetajate palka üle riigi keskmise.

Pressikonverentsil istusid ühe laua taga ministrid ja haridustöötajate organisatsioonide juhid – Eestist Sven Rondik ja Toivo Roosimaa.

Tõnis Lukas kohtus ühepäevasel Läti-visiidil ka oma Läti kolleegi ning Leedu haridus- ja teadusministeeriumi juhiga. Peamine jututeema oli kõrghariduse kvaliteet ja rahastamine.

"Ajaleheleht" Euroopa Liidust

TARMU TAMMERK

Trükist ilmunud "Ajalehelehe" 5. number räägib Euroopa Liidust ja tutvustab sealjuures ajalehežanre.

Ajalehtede Liidus koostatud ja Euroopa Liidu infosekretariaadi toetusel ilmunud leht on mõeldud üldharidus- ja kutsekoolide õpilastele alates 12. eluaastast. Ajaleht sobib kasutamiseks mitme aine tunnis: kodulugu, kodanikuõpetus, emakeel, geograafia, ajalugu, klassijuhatajatund jt.

"Ajalehelehe" 5. numbrit esitletakse õpetajatele Tallinnas Rahvusraamatukogu väikeses konverentsisaalis 20. novembril kella 14–16.30. Esitlusel tutvustatakse lehte ning antakse juhtnööre, kuidas seda õppetunnis kasutada. EL-i infosekretariaadi esindajad tutvustavad Eesti ja EL-i suhteid ning annavad infot üleriikliku teavitustöö kohta.

Osalemiseks on vaja **registreerida Ajalehtede Liidus**, e-post: **eall@eall.ee**, tel **6 461 005**.

ARVAMUS

Justiitsminister kirjutas Roomas alla inimõiguste konventsiooni diskrimineerimist puudutavale lisaprotokollile. Kas meie muulased hakkavad nüüd Euroopa Inimõiguste Kohtus oma õigusi taga nõudma?

AGO VILO:

"Mina Eestis diskrimineerimist ei näe. Kipume vahel liberaalsusega isegi üle pakkuma. Osa kohalikke muulasi, põhiliselt hilismigrandid, arvavad muidugi, et kui nad igal tänavanurgal ei saa oma keeles asju ajada või kui nad ei pääse diktoriks, sest ei oska eesti keelt, siis neid diskrimineeritakse. Mida rohkem neid Euroopa Inimõiguste Kohtusse pöördub ja sealt alusetu süüdistuse pärast vastulöögi saab, seda kasulikum meile. Me ei saa ju Euroopale sõnade, vaid ainult konkreetsete juhuste ja kaebuste ning täpse aruteluga tõestada, et meil pole rassilist diskrimineerimist. Juristikal on küll plusside kõrval ka miinused, kuid objektiivse lähenemise korral pole meil midagi karta. Me ei saa kogu aeg olla, nagu istuks munakorvi otsas. Tuleb selg sirgu lüüa ja oma kindlat joont ajada. Ja kui midagi korras pole, siis korda teha."

PÄEVALEHTEDEST

Eesti võttis kohustuse vältida igasugust diskrimineerimist

Märt Rask kirjutas laupäeval Roomas alla inimõiguste konventsiooni lisaprotokollile, millega riigid võtavad endale kohustuse vältida igasugust diskrimineerimist soo, rassi, nahavärvuse, keele, usutunnistuse, poliitiliste või muude veendumuste, rahvusliku või sotsiaalse päritolu, rahvusvähemusse kuuluvuse, varandusliku, sünni- või mõne muu seisundi alusel. Eesti jaoks protokolli allakirjutamine sisuliselt midagi ei muuda, sest diskrimineerimine on vastavalt põhiseadusele niikuinii välistatud. 41 Euroopa Nõukogu liikmesriigist liitusid uue protokolliga rohkem kui 20.

Erki Nool üritab Haapsalus maailmarekordit

Olümpiavõitja Erki Nool andis rahvusvahelise võistluse "Juuniõhtu kergejõustikuga" korraldajatele nõusoleku üritada 15. juunil Haapsalus purustada tšehh Robert Zmeliku kaheksa aasta vanust tunnikümnevõistluse maailmarekordit. Paar nädalat varem, 26. ja 27. mail, proovib ta parandada tšehh Tomas Dvorakile kuuluvat kümnevõistluse maailmarekordit.

Rakvere koolid turvafirmade kaitse alla

Uuest aastast lähevad kõik Rakvere üldhariduskoolid, muusikakool ja lasteaiad kolme turvafirma tehnilise valve alla. Suurematele üritustele kutsutakse turvamehed kohale. Lasteaedade territooriume hakkavad lisaks tehnikale valvama patrullid. Turvateenus läheb linnale järgmisel aastal maksma 220 000 krooni, mille eest ostetakse ka seadmed.

Estonias laulis tuhat koorilauljat

Laupäeval austas kooriühing Estonia kontserdisaalis helilooja Veljo Tormist tema 70. sünnipäevale pühendatud kontserdiga. Kokku tuli lavale 35 koori ligi tuhande lauljaga. Abilinnapea Liisa Pakosta andis heliloojale üle Tallinna vapimärgi. Enne kontserdi algust allkirjastati leping Eesti Rahvuskultuuri Fondi juurde Veljo Tormise nime kandva allfondi asutamise kohta. Fond hakkab toetama uut rahvuslikku vokaalheliloomingut.

Eestlased pälvisid kümne tantsu MM-il pronksi

Eduard Korotin ja Kristine Esko pälvisid kümne tantsu maailmameistrivõistlustel Soomes pronksmedali, mis on Eesti tantsijate seni parim saavutus. Kaks nädalat varem said Korotin ja Esko pronksmedali ka Euroopa meistrivõistlustel Sloveenias. Edukad tantsijad moodustasid paari alles kaks aastat tagasi.

Ministeerium ristib oma ruume

Rahandusministeeriumis arutati, kas anda oma nõupidamisruumidele värvuste või lillede nimed. Sinine saal oleks sinistes, roheline rohelistes värvitoonides kujundatud. Lille nime kandvas ruumis oleks ka vastav lill. Ministeeriumi avalike suhete juhi Annika Loigu sõnul oleksid kulud minimaalsed. Kasu tõuseks sellest, et mööda ministeeriumi laiali asuvad ruumid oleksid kergemini eristatavad. Nõupidamisruumidele nimede andmine on tavaline hotellides ja konverentsikeskustes.

Maksuameti töö tõhusam

Maksuamet on tänavu üheksa kuuga avastanud kolm korda rohkem maksupettusi kui eelmisel aastal sama ajaga. 1. oktoobri seisuga oli maksuamet politseile edastanud 337 maksupettusjuhtumit kogusummas 437 miljonit krooni.

Bemis nõuab Estonia katastroofi uut uurimist

Eelmisel nädalal Eesti presidendile Lennart Merile, Soome peaministrile Paavo Lipponenile ja ja Rootsi peaministrile Göran Perssonile saadetud kirjas väidab ameeriklane Gregg Bemis, et Estonia vöörist võetud metallitükkide analüüs viitab läheduses toimunud plahvatusele. Pommiplahvatuse võimalus on innustanud hukkunute omakseid koondavaid organisatsioone Rootsis uut uurimist nõudma.

KIRJAKAST

Pärnu mnt 8, 10148 Tallinn. Tel 6 440 587. Faks 6 444 617. E-post artikkel@opleht.ee

Mõõdukad ei täitnud lubadust

Tegelikult on ikka tore kui üks rühm onusid otsustab teha nähtavaks Harjumaa 1. klassi õpilased, kuulutades ajalehtede kaudu oma kena missiooni. Nimelt sai meie kool kirja, kus teatati soovist kinkida 1. novembril meie kooli 1. klassi õpilastele helkurid. Leppisime aja kokku ja jäime külalisi ootama.

Kui aeg kätte jõudis, teatasime ka õpilastele külaliste tulekust – et saabuvad kell 13 ja toovad helkurid. Kuid nüüd üllatused pihta hakkasidki. Kõigepealt helistati, et kell 13 neile siiski ei sobi ja nad tulevad kell 15. Sai küll öeldud, et selleks ajaks on lapsed läinud (pealegi oli lastel külalistele ka kaart tehtud), aga see neid ei heidutanud. Külalisi jäid ootama 1. ja 2. klassi õpetajad, kuid keda ei tulnud, olid Mõõdukad. Ei tulnud nad kell 16, kui õpetajad lahkusid, ega ilmunud 2. novembrilgi, mil kampaania lõppema pidi.

Mul on kolm küsimust. Milleks see kampaania? Mida vastan helkureid ootavatele lastele? Kes teeb tasa õpetajate kaotatud aja?

ANDRES LILLEMÄGI,
Kernu Põhikooli 1. klassi õpetaja

EPmÜ likvideerimine jätab Lõuna- ja Kesk-Eesti inseneridetа

ÕpL-is ilmunud artikkel "Põllumajandusülikooli saatus vaekausil" (20.10.) tekitas murelikke mõtteid.

EPmÜ on Lõuna-Eesti regioonis ainuke tehnikakõrgharidust andev ülikool. Selle likvideerimine jätaks Kesk- ja Lõuna-Eesti tehnikakõrgharidusega inseneridetа. Teiseks, Tallinna Tehnikaülikooli mehaanikateaduskonna inseneride õppekavad ei ole põllumajandustehnilise kallakuga, nagu on EPmÜ õppekavad.

Haridusministeeriumi plaan likvideerida Eesti Põllumajandusülikool on mõtlematu. Plaani vastu räägib kas või see, et Eesti Põllumajandusülikooli inseneriharidust andvad erialad on akrediteerinud FEANI *(European Federation of National Engineering Associations)* komisjon 1997. a ja need on kantud FEANI Index'isse, seega tunnustavad EPmÜ antavat inseneriharidust 27 Euroopa riiki, mis on liitunud FEANI'ga. Vähem tähtis pole see, et Eesti Inseneride Liit alustas 1998. a Eesti Volitatud Inseneri (Vol Ins) kutsete omistamist ja EuroInseneri (EUR ING) kutsete taotlemist FEANI'lt Eesti võimekatele inseneridele, sh põllumajandusinseneridele (mehaanikainseneridele), kes on lõpetanud EPmÜ inseneriõppekavad. Nende inseneerialade liitmine Tartu Lennukolledži juurde jätab lõpetajad võimaluseta taotleda kutselise inseneri staatust.

ISO 9000 kvaliteedisertifikaati taotlevatele ettevõtetele esitatavate nõuete hulgas pööratakse üha enam tähelepanu inseneride kvalifikatsioonile. Selle nõude tähtsus tõuseb oluliselt, kui rakendub kauaoodatud kutseseadus.

Soovin rektor Henn Elmetile jõudu võitluses põllumajandusülikooli eksistentsi eest. Haridusminister Tõnis Lukasel soovitan kaaluda kõiki aspekte lõppotsuse tegemisel.

ÜLO TAMMIK,
Vol Ins, Eesti Inseneride Liidu liige

Olen trimestrite poolt

Olen nõus Tarmo Kerstna ja teistega, kes on trimestrite taastamise poolt. Olen õppinud igasuguse korra järgi: põhikooli lõpus veerandid, gümnaasiumis tsükliõpe, varem olen ka trimestreid ja poolaastaid kogenud. Kuigi olen väga rahul tsükliõppega, leian, et see ei ole kogu koolivõrgule parim lahendus. See töötab küll mõnes koolis hästi, kuid tervikuna õigustaksid end paremini trimestrid. Nii kaoks õpilasi koormav hinnetejaht veerandite lõpul, samas ei peaks ka aasta otsa poolaasta lõppu oodates molutama – eesti keeles on selline hea sõna. Viimasel juhul on õpetajal õpilast eriti raske hinnata juhul, kui ühe poolaasta hinne on "viis" ja teise oma "neli". Kumb on määrav? Sama raskus võib tekkida ka veerandite korral. Trimestrite puhul oleks hinne tunduvalt objektiivsem.

SIIM SIKKUT,
HTG abiturient

Reklaam tapab uudishimu

Kui laps kooli jõuab, on enamik *miksikesi* temas surnud. Emal-isal ega ühiskonnal pole olnud aega lapse küsimuste jaoks. Need pole olnud neile tähtsad, hoopis olulisemad on olnud enda emotsionaalsed ja seksuaalsed väljaelamised, ambitsioonikad eneseteostused ja meelelahutus. Igasse päeva voolavate emotsioonide, ülesäratatud ihade, tungide vastu laps ei saa. Ta on nende võimuses ja meelevallas. Meelelahutus- ja reklaamitööstuse vampiirid surmavad lapses üsna kiiresti loomuliku uudishimu. Laps ei oska ega saa küsida, miks Cocat jooma ahvatlev reklaam on kogu aeg teleris ja linnatänavatel. Miks ei näe kunagi Tallinnas elusat lehma või lammast? Miks neid ei reklaamita?

Kool ei suuda vastu seista emotsioonide orkaanile, mis last iga päev, eriti linnas, ümbritseb. Õnn, kui vanemad oskavad ja suudavad lapsele teistsuguse, korrastatud aegruumi organiseerida, kui seda teevad meelelahutustööstus, meedia ja kambad. Aga kui seda võimalust pole?

Kool saab ainult toetada uudishimu, mis lapses on kas kõigi olude kiuste või vanemate teadlikul hoolitsusel säilinud. Et uudishimu saaks teadliku ja sihipärase vormi ning oleks kõigi laste igapäevaelu loomulik koostisosa, vajab kool aga palju enam ühiskonna materiaalset toetust.

Kui palju on õpetajaid ja lapsevanemaid, kes on teadlikult tegelnud *miksikestele* vastamisega? Siinkohal suurim tänu Mihkel Pilve Miksikesele, kes on vastanud minu laste kõikvõimalikele küsimustele.

LEMBIT JAKOBSON

MÕTE

"EL-i ja SRÜ taoliste organisatsioonidega ühinemine ohustab eestlaste rahvuslikku edasikestmist. /- - -/ Eestlane, kes sööb oma kapsamaal juurikaid, ehitab endale palkmaju, rootslane, kes sõidab Volvoga, või hispaanlane, kes sööb paellat, ei too suurkorporatsioonidele praktiliselt midagi sisse."

ARGO LOO
"Euroopa Liit: rahvuslus kui ebamugav pidur"
(KesKus, november 2000)

Hariduse rahastamine on süsteemitu ja loogikavaba

OLAV EENSALU,
Kehra Keskkooli direktor

Olen haridussüsteemis töötanud 28 aastat. Nii põhi-, kesk- kui ka kõrgkoolis. Viimased kümme aastat on kulunud juhtivatel kohtadel. Selle aja jooksul on muutunud riigikord ning pedagoogilise mõtte maailm läbinud palju ideid ja voolusid. Kuna laps on individuaalsus, pole ühest retsepti, kuidas teda targaks teha. Arvatavasti jäävadki selles vallas kestma igavesed vaidlused.

Ometi võiks ka hariduspoliitikas olla midagi stabiilset ja asjaomastele arusaadavat. Näiteks hariduse finantseerimine. Alates 1994. a (aga võib-olla juba varasemast) on selles vallas küll kuri karjas olnud.

Välja arvatud viimane, 1999/00. õa, mil Mart Laari valitsus õpetajate palgad külmutas, on mul koolijuhina tulnud igal aastal kahel korral põhjalikult uuendada oma koolmeistrite tarifikatsiooni. Muudetud on tarifitseerimise aluseid ja palgaridu. Tegemist on enamasti kosmeetikaga, mis oluliselt kellegi palka pole muutnud (välja arvatud noored õpetajad). Samas oleks ju lihtne siduda palgad riigi keskmisega, Riigikogu seda oma palkadega tegi. Paraku ei pääse kõik marjamaale. Eriti need, keda kunagi maa soolaks kutsuti.

Olen uurinud, mida arvavad juristid hariduse kahest taskust rahastamise kohta, ja saanud vastuse, et see on ebaloogiline. Nüüd oleme siis nii kaugel, et valitsus tahab koolide rahastamise täies ulatuses omavalitsuste kohuseks teha. Nagu HM-i pressinõunik Olav Kruus ÕpL-is (20.10.) teatab, on minister Tõnis Lukas EÕL-i ja EKÜ-ga selles küsimuses kenasti kokkuleppele jõudnud. Kehtestatakse miinimumpalk ja igaüks peab seda saama.

Kõik oleks ju kena, kui seadused omavalitsusi kohustaksid.

Palgaraha valda

Lasteaednike palkadega läks nii, nagu läks. Sellest on ka ÕpL-is just praktikud kirjutanud. Pole garantiid, et õpetajatega sama ei juhtu. Palgaraha üleandmisel võib just nii minna, sest nüüd räägitakse hariduskulust, mille alt võib maksta ju ka omavalitsusjuhtide koolitust ja mine tea, mida veel. Väikestele ja vaestele valdadele on see ahvatlev võimalus. Kui õppetöö tulemused pole eriti head, ongi põhjust palk külmutada või seda koguni kärpida. Ehkki tegelikult tuleks nende koolide õpetajate ees müts maha võtta, sest nad on sunnitud töötama õpilastega, kes pärinevad paljudel juhtudel asotsiaalsetest peredest, ja töötingimused on rasked.

See pole aga veel kogu häda. Riik kohustab õpetajate palku tõstma näiteks 15%, riigieelarve kasvab 5% ja ka omavalitsus ei pruugi saada tulubaasi suuremat tõusu. Nüüd küsivad kooli teised töötajad (sh ka pedagoogid), mille poolest nemad halvemad on – leiva hind poes ju ühesugune. Seega programmeerib selline seadusandlus ette konflikte. Ainuke eesmärk näib olevat tekitada teistele instantsidele probleeme. Nii jääb haridustöötajatel vähem võimalusi kõrgemale poole pöörduda ja las nad seal valla tasandil kaklevad omavahel.

Valdadevahelised arveldused

Analoogilised konfliktid on programmeeritud sisse ka õpilaste eest arvlemise korda omavalitsuste vahel. Sageli õpivad ühe omavalitsuse koolis teise omavalitsuse lapsed. Viimasele esitatakse arved, kuid see ei pruugi igaühele meeldida – liiga kallis. Riik teatab – leppige kokku. Tagajärjeks on vaidlused näiteks kütte hinna, hoonete renoveerimise vajaduse ja paljude muude probleemide üle. Kõigesse sellesse segatakse kooli juhtkond ja sisulise koolitöö jaoks ongi aega vähem. Milleks seda tarvis on?

Olav Eensalu sõnul võiks Kehra koolis vabalt eelkutseõpet korraldada, sest nõuetekohased töökojad ja masinad, isegi õppekavad on olemas. Ent haridusministeerium lõpetas projekti rahastamise. TERJE LEPA foto

Minul on ette tulnud isegi selline lugu, et kolleeg küsib, miks tema omavalitsuse territooriumil elavad lapsed üldse meie koolis õpivad – teil kõik liiga kallis, järelikult tuleb lapsed oma kooli üle tuua. Aga lastevanemate valikuvabadus?

Igal sügisel teatab mõni omavalitsus kooli, et need ja need lapsed pole nende omad, ning keeldub nende eest maksmast. Sissekirjutus meie riigis aga ei loe. Kool paneb elukoha kirja õpilase ütluse järgi.

Terve hulk lapsi saab tasuta koolilõunat, mille maksab kinni omavalitsus. Kui ühes klassis käivad eri valdade lapsed, võib juhtuda, et vaesem vald ei suuda nii palju maksta kui vaja, mille tagajärjel jääb söögist ilma see, kes seda rohkem vajaks. Jälle on tegemist sotsiaalsete probleemide tekitamisega selle asemel, et neid lahendada.

Aga kutseõpetus on veelgi kallim. Praegu pole munitsipaalkoolide omanikud rahapuudusel huvitatud kutseõpetuse sisseviimisest. Aga just seda oleks hädasti tarvis, kuna maakohtade ja väikelinnade lapsed vajavad lisaks akadeemilisele õppele ka ametikoolitust. Võtkem eeskuju Põhjamaadest.

Tühi toob tüli majja

Eraldi teema peaks olema eristaatusega koolid. Kakskeelse kooli juhatajana olen möödunud aastal kolmel korral pöördunud omavalitsuse poole palvega lahendada meie õpetajate palgafondi küsimus. Seni tulutult, sest omavalitsuse järelepärimised on jäänud vastuseta. Kevadel tuli küll lootustandva algusega kiri HM-ist, kuid kooli koefitsient (ei tea millistest kriteeriumidest lähtudes neid määratakse?) polnud muutunud. Kuid just koolile määratud koefitsiendist oleneb rahanumbrite suurus. Meie koolis oli mullu seitse, tänavu kuus klassi piltlikult öeldes üle, sest eri keeltes õppijaid kokku panna ei saa. Vastust ega lahendust pole siiani.

Tühi toob tüli majja. Milleks koormata niigi nõrku ja vaeseid omavalitsusi koolisüsteemi rahastamisega? Eesti on väike riik. Äkki töötavad ka mõned tsentraliseeritud süsteemid hästi? Mäletan, et kaheksa aastat tagasi küsisid taani kolleegid imestunult, miks me tahame oma hariduse detsentraliseerida. Eriti arvestades, et koolides peaksid kehtima sarnased tervisekaitse ja ohutuse nõuded. Miks peab iga väike omavalitsus muretsema eraldi tulekustutid ja muu vajaliku, mille hulgihanked on tunduvalt odavamad? Pealegi oleksid koolivõrgu küsimused tsentraliseeritult lahendatavad ilma pikalt veniva haldusreformita.

Eesti haridust on rahastatud süsteemitult ja haridustöötajaile mõistetamatult. Kuidagi ei taha nõustuda poliitikute väitega hariduse prioriteetsusest. Selleks et pääseda NATO-sse on vaja osta ülikallis radarisüsteem. Kas pääseme Euroopasse lagunevate ning tervisekaitse ja ohutuse nõuetele mittevastavate koolihoonetega, sellest pole kuulnud räägitavat.

Suukorvistatud koolijuhid

Kõige paremini on koolide rahaprobleemidega kursis direktorid. Paraku on nad seotud kohaliku omavalitsusega sõlmitud tähtajaliste töölepingutega, ehkki praegu tuleb põhipalga raha riigilt. See loob olukorra, kus kooli eest hea seisva ja raha nõutava koolijuhi aktiivsust võib vald karistada. Kui koolijuht muutub tüütavaks või on vales "parteis", võib teda tagasi mitte valida. Järeldus: hoidkem suud lukus!

Lugupeetud poliitikud, mõelgem, kas selline hariduspoliitika ikka viib meid edasi? On see demokraatlik?

Süsteemiväline laps

MALLE HAAS

Eestis elab üks väike tüdruk, kes ei käi tavakoolis. Teda õpetavad vanemad kodus. Tänu sellele, et ta ei läinud 7-aastaselt kooli, on ta jõudnud omandada vähemalt kolme klassi kursuse. Võiks ju arvata, et too 8-aastane plikatirts, kes tudeerib 4. ja 5. klassi õpikute järgi, jõuab edaspidigi õppetöös kiiremini edasi, kui kooliprogrammid ette näevad, ja kõikvõimalikud instantsid toetavad teda. Võiks ka lihtsameelselt loota, et Eestis saab iga laps areneda vastavalt oma võimetele ja arengukiirusele. Aga ei või – vähemalt seaduslikult mitte.

Pärnumaa haridusosakonna juhataja Avo Juss, kelle poole lapsevanemad pöördusid, ajas määrustes näpuga järge ja leidis, et tüdruk tuleks panna 2. klassi, kui tema võimed seda kinnitavad ja kui lapsevanemad esitavad koolile avalduse koduõppeks enne 20. augustit. Et too kuupäev on ammugi möödas, võivad vanemad taotleda oma lapse 2. klassi koduõppele võtmist alles järgmiseks õppeaastaks, mil lapse teadmised on jõudnud 5.–6. klassi tasemeni. Avo Jussi sõnul ei tohi last panna vastavalt tema teadmistele 3., 4. ega ka 5. klassi, lähtuda saab vaid vanusest. Et puudub 1. klassi tunnistus, on õige tüdruk 1. klassi suunata. Sama meelt on kogu Pärnumaa HÒ ja koolile on tehtud sellekohased ettekirjutused. Ei loe seegi, et tüdruku vanem vend jättis 3. klassi vahele ja see ei põhjustanud mingit õnnetust, vastupidi – tuli lapsele kasuks. Ametnikud tõlgendavad kunagist vastutulekut lapsevanemaile kui ränka seaduserikkumist, mida poleks tohtinud lubada.

Haridusminister ei vasta Lastevanemate Liidu kaudu tehtud järelepärimistele. HM-i ametnik Meelis Kond saatis kirja, et ei tee takistusi tüdruku koduõppele ja individuaalprogrammile. Kiri ei lahenda üleskerkinud probleeme.

Keegi (kes?) võiks lahendada küsimuse, kas laps võib astuda klassi, kuhu ta võimete poolest peaks kuuluma, eelnevaid tunnistusi omamata ja bürokraatlikke kõverteid kasutamata, ja kas ta tohib ühe õppeaasta jooksul omandada enam kui ühes klassiprogrammis ettenähtu (eelnevalt seda fikseerimata, sest lapsevanemad ei tea ju ette, kui kiiresti laps suudab edasi liikuda).

Millal lõpeb annete ja andekate laste mahatasandamine nn ühtluskooli sildi all? Kas seadused on endiselt lapsest tähtsamad? Miks ei vaevu ametnikud probleeme lahendama, vaid käituvad nagu kõnelevad arvutid? Kus on kirjas, et ametnikud võivad lapse arengut pidurdada?

Samas peres on ka teine süsteemiväline laps, kes lõpetas põhikooli 14-aastaselt ja kes ei saa eksternina gümnaasiumi lõpueksameid teha, sest vanus ei lase!

Kui süsteemi ei muudeta, jääb üle vaid sellest kõrvale hiilida.

Mida vastata?

KAI VÕLLI,
HM-i üldhariduse osakonna nõunik

Aivar ja Malle Haas muretsevad selle pärast, et nende lapsed ei saa haridussüsteemi jäikuse tõttu areneda vastavalt oma võimetele ja arengu kiirusele. Haridusametnikud muretsevad jälle, kas koduõppega suudetakse toetada laste arengut kõigis vajalikes valdkondades. Vanemad näevad õppekava õppekirjanduse tekstide ja ülesannete kaudu, oma maailmapildi kaudu. Kool ja haridusametnikud kardavad, et õpikuist lähtuva koduõppe puhul ei sea vanemad õppele kõiki vajalikke eesmärke, ei taga oma lastele koolis käivate lastega võrdseid õppimisvõimalusi. Kartuste ületamiseks on mõlemal poolel vaja jätkuvat head tahet üksteist mõista. Tali Põhikooli direktor Signe Post on ses suhtes optimistlik.

Selle pere koduõpe on erandlik ja pakub mõtlemisainet õppekavaarenduseks, koduõppe korralduseks, koostööks lapsevanematega.

Ikka vene keelest mõeldes

ANU MÕTTUS

Intervjuu Tallinna Majaka Teeninduskooli vene keele õpetaja Eve Võimega on tehtud enne Ago Vilo artikli ilmumist eelmises "Õpetajate Lehes", sestap pole siit mõtet otsida otsest vastukaja, küll aga veel üht vaatenurka vene keele õpetamise probleemidele eesti koolis.

"Mida rohkem võõrkeeli inimene tunneb, seda rikkam on tema sisemaailm ja avaram ellusuhtumine. Ja kuna meie naabriks oli, on ja jääb suur Venemaa, oleks rumal just see keel kõrvale jätta. Paraku on ükskõik millise võõrkeele õpetamine meil seotud poliitikaga. Kõigil aegadel on olnud mingi prioriteetne võõrkeel, mille kõrval teised unarusse jäävad, olgu siis parajasti tegemist saksastamise, venestamise või – kuidas seda õigem öelda olekski – inglistamisega vist?

Minu õpilased on eeldatavasti tulevased teenindajad, kelle eesmärk peaks olema klienti kvaliteetselt teenindada, kasutades sealjuures kliendi keelt, olgu too inglane, venelane või eestlane. Müüja, kelle poole pöördutakse vene keeles, peaks aru saama, mida ostja soovib, nii nagu ta peaks meie tingimustes saama aru ka inglise ja soome keelest. Just sellepärast ongi meie koolis kõik need keeled õppekavas, kokkadel lisaks veel prantsuse keel, millel kokanduse terminid suures osas põhinevad.

Meie ametikooli tuleb õpilasi nii üheksanda klassi järel kui ka pärast keskkooli lõpetamist, ja just esimestega on probleemid suured. On lapsi, kes ei tunne slaavi tähestikkugi, teised on vene keelt õppinud juba kolmandast klassist või pärit kakskeelsest perest ja oskavad seda väga hästi."

Kuidas te hakkama saate? Kas on olemas võimalus keelt erinevatel tasemetel õpetada?

"Teoreetiliselt on. Keeletunnis jagunevad ju kõik rohkem kui 25 õpilasega rühmad kaheks. Teisalt tähendab see õpetajale topeltettevalmistust. Sellest poleks lugu, kui oleksid õppematerjalid, kutsekoolide vene keele õpikuid aga ei ole. Peame üldhariduskoolide õpikutest valima sobivaid teemasid, kui aga on vaja konkreetse kutsega seotud leksikat ja terminoloogiat, siis materjali ise ette valmistama. Kui mõnel õpetajal on võimalus Peterburis või Moskvas mööda raamatukauplusi käia, on abiks seegi, sest Venemaal on ilmunud väga palju õpikuid vene keele kui võõrkeele õpetamiseks mitmesuguste erialade esindajatele ja sealt on võimalik üht-teist kasutada. On ka mingisugune nõukogudeaegne kutsekoolide vene keele õpik, aga see on paraku väga "punane" ja praktiliselt kasutamiskõlbmatu. Kui lisaks on õpilaste keeleline tase väga ebaühtlane, mitmekordistub töökoormus veelgi. Iseseisvad ülesanded nõrkadele, kes paraku kodus lisatööd enamasti teha ei viitsi, ja ka tugevatele, et neil tunnis igav ei hakkaks.

Raske on ka sellepärast, et pärast üheksandat klassi ametikooli tulev kontingent pole üldiselt kõige parem.

Kogu aeg räägitakse kutsekoolituse reformist ja reorganiseerimisest, vajadusest tõsta ametikoolide prestiiži. Asjade tegelik seis on kahjuks niisugune, et need, kes põhikoolis enam-vähemgi edasi jõuavad, lähevad gümnaasiumisse, ja need, kes enam kuidagi hakkama ei saa, kutsekooli. Sellest sõltuvalt on kutsekoolides üldhariduslik tase väga-väga-väga nõrk. Loomulikult ei muutu lastel, kelle õppimistahe on väike, see suuremaks ka kutsekoolis. Meile tulevatel põhikooli lõpetanutel on paljudel tunnistusel "kahed", paljud on düsgraafikud – nad ei saa emakeeleski lause moodustamisega hakkama, mis siis võõrkeelest rääkida. Kui nad midagi loevad, siis võib-olla ainult mõnda seltskonnaajakirja. Ja kui hakata kultuuritaustast, vene kirjandusest või kunstist rääkima, siis see neid ei huvita. Kogu aeg peab olema valmis selleks, et klassi ees klouni mängida.

Meile tullakse müüjapaberit saama, vaid mõni üksik tahab end ka harida."

Kas teie ülesanne peakski siis olema püüda keele kaudu mingit kultuuri oma õpilasteni tuua või tuleks keskenduda puhtalt erialasele sõnavarale?

"Minu soov oleks küll anda neile ka teadmisi teise rahva kultuurist, mis on siinsamas kõrval, aga meie omast nii erinev. Samas arvan, et inimestele, kes pole võimelised oma emakeeleski õppima, ei ole jumala eest tarvis Puškinit vene ega Thackeray't inglise keeles. Kutsekoolireform peaks looma võimaluse õppida pärast põhikooli näiteks kaheaastastel kursustel eriala. Pole vaja nõuda sellega mitte seotud üldhariduslike ainete omandamist. Selles võiks olla mingisugune väljapääs, sest kuhu need 16-aastased lapsed muidu ikka lähevad."

Mida arvate mõttest, et põhikoolis ei peaks üldse vene keelt õppima? Mis teie töös siis muutuks? Kõik oleksid vähemalt ühel tasemel, või kuidas?

"Ühe tasemega oleksid nad küll, ja kui õpilane tuleb teeninduskooli ja tahab teenindajaks saada, eks me siis alustaksimegi nullist, aga see oleks katastroofiliselt raske. Keelt peab hakkama õppima palju nooremas eas. Kõige paremini võtab võõrkeelt vastu just väike inimene, kellel on n-ö kõik kanalid lahti, kes pole eelnevalt kes teab millise suhtumisega kinni tambitud. 16–17 on iga, kus kõik on maksimalistid, arvavad, et oskavad kõike ja teavad täpselt, mida neil vaja on, ja eriti seda, mida neil kindlasti vaja pole. Vene keelt pole vaja, ja ongi kõik.

Pärast keskkooli on seisukohad juba teised. 19–20-aastased on endale teadvustanud, et keeleoskus annab teenindajale-kelnerile, hotellitöötajale, müüjale võimaluse paremale töökohale ja suuremale palgale.

Usun, et põhikoolist meile tulevate õpilaste negatiivne suhtumine vene keelde pärineb suures osas ka nende vanemailt, kes on praegu 35–40-aastased ja käisid ise koolis kõige tugevamal venestusajal. Inglise ja vene keel on mõlemad võõrkeeled, aga ühte on suhtumine üks ja teise hoopis teine. Tahaksin, et põhikoolis õpetataks vähemalt õiget suhtumist keelde. See ei ole muidugi ainult vene keele õpetajate ülesanne, siin on suur roll ka riigil ja poliitikal.

Vene keel ei pea olema A-võõrkeel. Kaks tundi nädalas alates viiendast klassist – ka seda on oskusliku õpetamise ja õppida tahtmise puhul päris palju. Aga ma tahaksin siiski, et põhikoolis oleks vene keel, sest kõigist meil võõrkeelena õpetatavatest keeltest on just vene keel eestlasele tõenäoliselt kõige keerukam. Sama raske on ehk eesti keel venelastele.

Minu laps õpib koolis inglise, vene ja prantsuse keelt. Vene keelt ta natuke valdab, aga kui ma küsisin kodus, mis keel on talle kõige raskem, ütles ta ikkagi, et vene keel. Esimese "kahegi" sai just vene keeles."

Mida arvate kakskeelse kooli õpetajana võimalusest meil vene keele puhul "keelekümbluse" metoodikat kasutada?

"Ma ei usu, et vene keelekeskkonna olemasolu siinsamas majas üldse vene keele omandamisele kaasa ei aita, kuigi õpilaste vahel tekivad pidevalt konfliktid. Rohkem aitab see siiski venelasi meie seltskonda integreerida. Eestlane on ju kogu aeg olnud niisugune *korobotška* – oma karbis kinni. Kinni oma minas, oma sõbras, oma seltskonnas. Vene õpilane on emotsionaalselt natuke avatum.

Mis puutub aga kooli kakskeelsusse, siis meil pole, muide, võimalust venekeelset internettigi kasutada. Meie koolile sobivat erialast materjali oleks sealt vene keeles väga palju leida.

Vene keele õpetamise probleem meie koolides on sotsiaalne ja poliitiline. Meil on kellapendli poliitika – 20 aastat tagasi olime ühes äärmuses, nüüd teises, ja kuldset keskteed ei leia. Lähiajalugu on ju veel nii värskelt meeles. Sissejuurdunud suhtumine vene keelde kui millessegi pealesurutusse võib muutuda alles uue põlvkonnaga, nii paarikümne aasta pärast. Aga sellest ajast on kahju.

Kui küsida lastelt, kus nad reisimas on käinud, siis öeldakse: "Oi, ma olen käinud Soomes, olen käinud Rootsis!" Puhatakse Kanaaridel, aga kas Venemaal on keegi käinud? Keegi pole, aga suhtumine on niisugune, et mis see siis ära ei ole...

Peaks mõistma, et siinsamas kõrval oleva suure riigi rikkaliku kultuuripärandiga tutvudes saad ise rikkamaks, mitte et viiskümmend aastat oli meil venestamise aeg, nüüd tuleb sellest lahti öelda ja kuhugi sahtlisse võimalikult kaugele ära panna, ehk saja aasta pärast võtame jälle välja. See ei ole ju võimalik!"

Mis vene keelest eesti koolis ikkagi saab?

"Võib-olla olen liiga pessimistlik, aga praegu on vene keele õppimine kutsekoolis suuresti tõepoolest "tuupimine ja tampimine". Gümnaasiumides, kus õpilased on orienteeritud õppimisele, mitte soovile kiiresti kutsetunnistus kätte saada, on suhtumine kindlasti parem. Kuigi vene keele õppevahenditega on probleeme ka üldhariduskoolides ja korralikku täiendusõpet eesti koolide vene keele õpetajatele peaaegu pole. Aga minu jaoks on kõige hullem ikkagi suhtumine. Võitlemine sellega võtab nii palju närvirakke, et õhtuks olen täiesti tühi..."

Miks sa seda tööd siis ikkagi teed?

"Sellepärast, et tahan! Olen seda eriala nii palju õppinud, tean nii palju, ma ju võiksin seda kõike edasi anda, et õpilased saaksid minu teadmisi ära kasutada. Kui näen, et õpilane võtab pakutu vastu, on mul nii hea tunne... Aga seda juhtub harva."

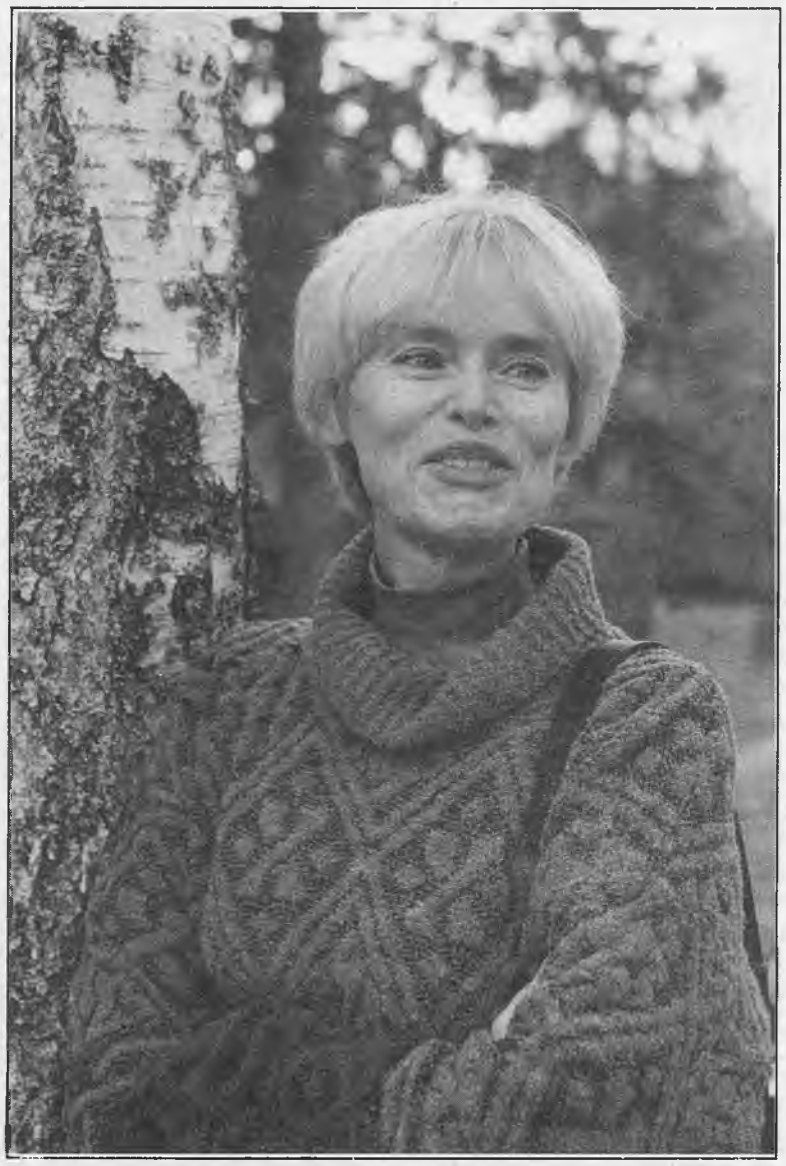

Eve Võime: "Vene keele õpetamise probleem meie koolides on sotsiaalne ja poliitiline. Meil on kellapendli poliitika."
MATI MÕTTUSE foto

SAMAL TEEMAL:

- **Raivo Juurak "Mis saab vene keelest?"**
- **Jüri Valge, Helmer Jõgi "Vene keel eesti koolis"** Vt ÕpL, 20.10.
- **Ago Vilo "Inglise keelele pole alternatiivi"** Vt ÕpL, 3.11.

SAMAL TEEMAL: VENE KEEL EESTI KOOLIS

MARIKA TENDERMANN,
Tallinna Reaalkooli vene keele õpetaja

Keele õppimiseks on kõige parem aeg ikkagi 11–14 aasta vahel, hiljemaks alustamist jätta ei saa. Mida rohkem keeli sel ajal omandatakse, seda rohkem hakatakse rääkima. Inglise ja saksa keele hääldus tuleb ehk pisut kergemini – neis on vähem meile võõraid häälikuid, aga vene keelega peab alustama vara, et seda kuidagiviisi tunnetada.

Mäletan omast ajast, kui venelased ei õppinud veel üldse eesti keelt, kui tore oli bussis või trammis nendest rääkida. Naeratasid neile, nemad vaatasid sulle otsa ega saanud mitte millestki aru. Kas me siis nüüd tahame, et meie oma riigis meie oma lapsed hakkavad tundma ennast täpselt samuti? Kas venelased integreeruvad meie ühiskonda või ei integreeru, aga nad on siin meie soovist sõltumata ning kodus räägivad nii kui nii oma emakeelt. Lubada, et meie lapsed ei tunne keelt, mida siinsamas räägitakse, on lausa nende alavääristamine.

Kust üldse tuli niisugune mõte? Alati on eestlased osanud palju keeli, sellega nad ongi terves maailmas läbi löönud. Ja nüüd idee jätta põhikooli ainult üks võõrkeel!

Minu ukrainlasest kolleeg ütles selle peale: "Eks nad ise tea. Siis ei saa ükski eestlane enam korralikult vene keelt kätte ja suhtlemisega ida ja lääne vahel hakkavad tegelema venelased, muud midagi." Tema isiklikult leivata ei jää – pankurid tellivad pidevalt vene keele lisakursusi.

Tahame või ei taha, Venemaa on suur riik lausa meie kõrval. Selles, et oli kunagi Nõukogude Liit ja meid anastas, pole süüdi keel, vaid süsteem ja inimesed. Samamoodi võiks ju saksa keelt orjastajate keeleks pidada...

Kutsekoolis võib ehk tõesti õpilaste hulgas negatiivset suhtumist ette tulla: kui tegeldakse alaga, kus ei lähe vaja mingit suhtlemist, siis loomulikult – milleks talle see... Meie koolis ei ole kunagi leitud, et vene keelt pole vaja. Seda on õpitud ja isegi viies klass pole küsinud, milleks meile vene keel, rääkimata üheksandast klassist, kus niisugused lollused enesestmõistetavalt kellelgi pähe ei tule.

Aga muidugi, vene keele õpetamisega probleeme on. Minu arvates lastakse meil õpikuid välja liiga süsteemitult, need ei täienda üksteist. Samuti peaksid õpikud olema eakohased. Praegu näib, et enamik autoreid pole kunagi koolis õpetanud või ei tea, missuguses vanuses lapsed mida õpivad. Ma ei ütle, et kõik olemasolev on halb: näiteks 6. ja 7. klassi õpikud on meil täiesti asjalikud. Samas peaksid nende juurde hädavajalikuna kuuluma kassetid, aga need pole kooli jõudnud. Tänapäeval ei kuule ju lapsed vene keelt enam kõikjal nagu varem. Ainult oma õpetaja hääldust kuulmisest ei piisa.

Venemaal on ohtralt koostatud õpikuid võõramaalaste jaoks. Ma ise pole neid näinud, kuid räägitakse, et need on väga head. Aga muidugi, meil pole ju kombeks midagi Venemaalt sisse tuua. Me tahame selle jalgratta ise välja mõelda.

Kas kõik õpetajad peavad oskama kasutada arvutit?

TÕNU TÕNSO

Pealkirjas sõnastatud küsimus esitatakse 19. novembril konverentsi "Telemaatika 2000" plenaaristungil toimuvast paneeldiskussioonist osavõtjatele. Et mind kutsuti tollest diskussioonist osa võtma, aga ma ei saa mõneminutilise sõnavõtu pidamiseks Tartusse sõita, siis vastan küsimusele ÕpL-i kaudu.

Juba paar-kolm aastat kuuleb koolide listist ja Tiigrihüppe Sihtasutuse üritustel mõtteavaldusi, mille kohaselt peaksid **kõik** õpetajad oskama arvutit kasutada, ja seda ka oma aine tundides.

Iseenesest on see ju tore, sest ega arvuti tundmine tee kellelegi halba. Muret valmistab aga hoopis teine asi – nii mõnigi arvutientusiast tahaks hakata eluks ja tööks vajalikku oskust teistele õpetajatele ka repressiivmeetoditega peale suruma.

Niisugust lähenemisviisi on tunda ka Tiigrihüpe Pluss programmi projektist, milles rõhutatakse, et ***iga õpetaja peaks hakkama oma tundides kasutama infotehnoloogiat*** ning et ***tuleb määratleda õpetajate ja koolijuhtide IT-pädevused ning hakata neid hindama***. Pädevuste hindamisest on aga ainult üks samm arvutit mittekasutavate õpetajate (suur osa on neist vanad õpetajad, kes juba oma elu- ja koolikogemuste najal annavad võrratuid tunde) tagakiusamiseni.

Õppeained on erinevad. See, et kehalise kasvatuse tunnis pole arvutiga suurt midagi peale hakata, on banaalne tõsiasi. Banaalne tõsiasi on ka see, et mõnes õppeaines on arvutist rohkem abi, mõnes vähem. Samas julgen öelda, et ka ühes kõige arvutilembesemas õppeaines – matemaatikas – on ühtteist sellist, mille puhul arvuti pigem segab, kui aitab.

Ka on erinevad õpetajad ja nende õpetamisstiilid. Kool vajab omanäolisi õpetajaid. Mõni õpetab kunstiõpetuses graafikapakette kasutama, teine annab suurepäraseid tunde ilma arvuti abita ja tema õpilaste tööd korjavad rahvusvahelistelt näitustelt auhindu. Siinkohal meenub Aruküla Põhikooli kauaaegne kunstiõpetuse õpetaja Helvi Vilippus. **Kui õpetaja õpetab hästi ilma arvuti abita, siis miks sundida teda õpetama arvuti abil?**

Omaette küsimus on see, kas **iga** õpetaja peaks oskama arvutit kasutada väljaspool oma õppetunde. Paljud arvutiõpetajad ja infojuhid arvavad, et kindlasti peab. Üks infojuht põhjendas seda hädavajadust koolide listi diskussioonis nii: *"Need õpetajad, kes ei oska veebi kasutada, kirju saata ega lugeda, CD-d masinasse panna, videomakki tööle lülitada, digikaameraga pilti teha jne, on ju lihtsalt õpilastele ja kolleegidele muutunud segavaks faktoriks koolis."*

Julgen siinkohal tunnistada, et mina näiteks ei tea veel, kuidas videomakki sisse lülitada ja digikaameraga pilti teha. Minul kui matemaatikul ei ole oma töös neid seadmeid seniajani vaja läinud. Aga kui tekib vajadus, siis õpin ma seadme kasutamise ruttu selgeks ega lähe kedagi oma lollide küsimustega häirima.

Usun, et nii IKT-vahendeid kasutades kui ka kasutamata võib anda nii häid kui ka halbu tunde. Seetõttu on jabur hakata õpetaja tööd hindama selle alusel, kas ta kasutab arvutit või mitte. **Peamine on, et õpetaja õpetaks hästi, tehku ta seda siis arvuti abil või ilma.**

Arvuti kasutamise populariseerimine õpetajate seas on nagu usu levitamine. Minu naiivse arusaamise kohaselt võib usku levitada ainult eeskuju abil – kui õpetaja näeb, et arvuti abil saab osa tema tööst paremini ja hõlpsamini tehtud, siis ta hakkab arvutit kasutama ja kõik. Kui hakkame oma usku levitama aga sunnimeetoditega, on tagajärjeks tavaline potjomkini küla.

Arvutit hakkasin matemaatika õpetamisel kasutama juba 1985. aastal. Lisaks ülesandegeneraatoriga harjutusülesannete genereerimisele õpetasin taibukamatele poistele ringitöö vormis ka programmeerimist.

Ka tol ajal korraldati mitmesuguseid kampaaniaid. Õpetaja töö hindamisel oli üheks olulisemaks kriteeriumiks see, kui palju ta kasutab tehnilisi vahendeid. Aruküla 8-klassilisel koolil õnnestud tänu kolhoosi toetusele muretseda terve klassi jagu tolleaegseid parimaid vene insenerkalkulaatoreid MK-51 ja igasse klassi uus magnetofon – suur ja lintidega. Tõsi, enamik magnetofonidest tuli reaalainete õpetajatel kõigepealt korda teha.

Keeleõpetajad hakkasid magnetofone kasutama, matemaatik ei hakanud. Põhjus on lihtne – keeletunnis on magnetofonist palju rohkem abi kui matemaatikatunnis. Kuigi koolidesse saadeti massiliselt linte matemaatiliste etteütlustega, olid enamik neist venekeelsed ja ülejäänud masendavalt igavad.

Minu puhul pandi aga aruandesse kirja järgmised laused: *"Tehnilistest vahenditest kasutab ta vahel ainult grafoprojektorit, diaprojektorit ja kinoprojektorit. Õpetaja Tõnso ei ole aru saanud tehniliste õppevahendite pideva ja massilise kasutamise vajalikkusest."* Personaalarvuti ja taskuarvutite kasutamine ei läinud arvesse, sest neid riistapuid polnud üleliidulises koolide jaoks ette nähtud tehniliste vahendite nimekirjades.

Ei ole midagi uut päikese all. Kampaaniad jäävad kampaaniateks.

Hariduse ja sotsiaalelu konverents Tartus

SANDER LIIVAK

Eesti Akadeemilise Pedagoogika Seltsi, Tartu Ülikooli pedagoogika osakonna ja eripedagoogika osakonna ühiskonverents "Haridus ja sotsiaalne tegelikkus" peeti 3. ja 4. novembril Tartus.

Avasõnas luges Hasso Kukemelk haridusvaldkonna küsimusi strateegilisteks, nende lahendamine tagab sotsiaalse elu kvaliteedi, õpetaja iga tund peab aitama õpilasel jõuda õpetajast kaugemale. Kool pole sotsiaalhooldeasutus, kuid paraku tuleb tal hariduse andmise kõrval tegelda sotsiaalprobleemidega, sest ei tööpuudus ega vanemate hariduse lünklikkus pole laste süü.

Avaistungil TÜ aulas kõneles Terry L. Simpson moraalidiskursusest humanitaar- ja sotsiaalteadustes. Ta tugines nimeka 20. sajandi USA haridusteoreetiku John Dewey töödele, kes juhtis õpetajate tähelepanu Ameerika mitmekultuurilisusele ja nõudis neilt sallivust õpilaste kultuurierinevuste suhtes. Jouko Huttunen Jyväskylä ülikooli pedagoogikaosakonnast käsitles isaduse muutumist moodsas ühiskonnas.

Inger Kraav rääkis lapse heaolu kontseptsioonist. Ta taunis heaolu kitsarinnalist võrdsustamist majandusliku küllusega, asetades rõhu hoopis inimsuhete kvaliteedile. Üllatav, et 5–6-aastastel Eesti lastel on rohkem kiindumussuhteid vanematesse, Soome lastel aga eakaaslastesse. See tuleneb ühiskondade erinevast turvalisusest. Vanavanemate roll lähedastes inimsuhetes on enam-vähem võrdne, kuigi Eestis elavad vanavanemad palju sagedamini noore perega koos kui Soomes. Irmeli Järventie kõneles laste tõrjutuse ohust infoühiskonnas.

Lõppistungil TÜ õpetatud nõukogu saalis võrdles Turu ülikooli Rauma pedagoogikaosakonna professor Kari Niinistö ühiskonna ja õppekava arengut. Ühiskond areneb üha kiiremini, eriti teadus ja äri, kooli arengukiirus jääb paratamatult maha (küsimus on vaid, kui palju). Infoühiskonna tööelus muutub üha tähtsamaks haridus: Soomes on kümnendik tööjõust tööta, kuid enamikul töötutel pole head haridust, mingeid erioskusi ega vähimatki soovi oma oskusi arendada.

Edgar Krull püüdis näidata, mil määral sõltuvad õpetaja pedagoogilised tõekspidamised ja arutlusviis tema koolikogemusest. Õpetaja professionaalset arengut oli ta uurinud 1994. aastast pärineva Berlineri meetodiga, soovides kontrollida selle usaldusväärsust Eesti oludes. Berliner jagab õpetajad staaži ja mõtteviisi järgi viieks vanuserühmaks (uustulnuk, edukas algaja, kompetentne õpetaja, professionaalne õpetaja, meisterõpetaja). Nimelisele ankeedile vastas 781 õpetajat, valimi aluseks HM-i õpetajate andmebaas, mis paraku osutus aegunuks: suur osa seal leiduvaid isikuid oli koolist lahkunud.

Ülejäänud töö käis kuues sektsioonis. **Õppekava ja haridusuuenduse** sektsioon oli ainsana kahepäevane (11 ettekannet). Õppekava üldküsimustega tegelesid Urve Läänemets ("Curriculum as a dialogue about education for the future"), Viivi Maanso ("Õppekava, kommunikatsioon, emakeeleõpetus"), Hiie Asser ("Vene kool üleminekul riiklikule õppekavale: kakskeelse õppekava realiseerimisest aastatel 1992–1999" ja Jaan Mikk (alusdiskussioon "Õpiprogrammide efektiivsuse faktorid"). Anne Keerberg, Einike Pilli ja Eve Raeste käsitlesid virtuaalõpet ja kaugkoolitust. Nii terminoloogia kui ka infotehnoloogia didaktika küsimused vajavad korrastamist. Kolmas küsimuste ring oli seotud otseselt progressiga (nt Larissa Vassiltšenko ettekanne õppekirjanduse uuendusprotsessist õpilaste ja õpetajate arvamustes).

Viis ettekannet oli **õpetajate professionaalse arengu** sektsioonis (Mare Müürsepp, Sirje Priimägi, Aino Saar ja Tiia Õun, Anne Uusen, Ene-Silvia Sarv). M. Müürsepp jälgis õpetaja kujutamist eesti lastekirjanduses. 1960.–1970. aastatel tehti seda üsna stereotüüpselt: noorema kooliea kirjanduses oli õpetaja ikka "ilus, tark ja hea", loodusainetes lausa kõiketeadja, noorsookirjanduses aga lausa õpilaste vastane. A. Saar ja T. Õun olid uurinud lasteaiaõpetajate hinnanguid koolieelse lasteasutuse töö kvaliteedile. Küsitleti 135 lasteaiaõpetajat, erinevusi oli eesti ja vene õpetajate vahel, kuid kõik soovisid, et töötulemust hinnataks laste arengu põhjal. A. Uusen vaagis klassiõpetaja professionaalsust emakeele ja kirjutamise näitel. Selgus, et kõige madalamalt hinnati õpetajakoolituse põhiõpet (koolipraktikast ja õppekavadest olevat vähe abi), täiendusõppe osas läksid arvamused lahku. S. Priimägi vaatles muudatusi kõrghariduses ja kõrgkoolide õppejõudude professionaalse arengu võimalusi, nentides kõrghariduse massilisemaks muutumise tendentsi: 1975. aastaga võrreldes on üliõpilaste arv Hispaanias, Iirimaal ja Kreekas kasvanud kolm, Portugalis isegi neli korda. E.-S. Sarv käsitles õppimist eesti õpilaste ja üliõpilaste arusaamas.

Kõige väiksem oli sektsioon **"Kasvatustegelikkus ajalises perspektiivis"** kahe osavõtjaga (Tiiu Kuurme, Reet Liimets). T. Kuurme valutas südant kultuuriruumide konflikti pärast Eesti tegelikkuses. Kadumas on vaimsus ja kasvatus, kuigi "eluaegne õppimine" on moesõna. Õppimine pole enam vaba isiksuse kujundamine, vaid edu saavutamise strateegiate treenimine. R. Liimets vaatles esimese aasta saksa filoloogia üliõpilasi. Nad tunnevad end ülikoolis väga ebakindlalt, sest ei suuda koolis omandatud strateegiaid üle kanda ülikooli.

Sektsioonis **"Ühiskond sotsiaalsete probleemide tekitaja ja lahendajana"** keerles jutt ühiskondlike vastuolude ümber (Mare Leino, Maie Leinus, Maia Madisso, Merike Kull ja Helve Saat, Ilona-Evelyn Rannala, Kristi Kõiv). Praeguses Eestis kohtuvad ajalooliste juurtega ja uued probleemid (nt narkomaania).

Sotsiaalpedagoogilise rõhuasetuse ja tervikliku sisuga oli sektsioon **"Sotsiaalsed probleemid ja nende võimalikud lahendused kodus ja koolis"** (Leida Talts, Rain Mikser, Pille Valk, Edda Kaimre, Sirkka Laihiala-Kankainen, Merike Angerjärv, Merle Taimalu). Kõige teoreetilisem oli selle ainsa meessoost osavõtja R. Mikseri uurimus sotsiaalpedagoogilisest dialoogist eesti haridusperioodikas esimesel iseseisvusperioodil. L. Talts kõneles koolikeskkonnast õpilaste refleksioonis, tuues huvitavaid andmeid Eesti eri paikkondadest.

E. Kaimre jätkas plenaaristungil alustatud isaduse-teemat ("Põlvkondade kasvatuslikud uskumused heast isast"). Sektsiooni ainus välisesineja, S. Laihiala-Kankainen, tutvustas vene immigrantide laste probleeme soomekeelses koolis. Lapsevanemate probleeme vaagisid M. Angerjärv (Audentese Erakool) ja M. Taimalu.

Tavapäraselt tugev oli **haridulike erivajaduste** sektsioon (Karl Karlep, Marika Padrik, Regina Toom, Monika Trükmann, Jaan Kõrgesaar).

Konverents koostas ühisavalduse kvaliteedinõuetest Eesti kooli ja pedagoogikateaduse arengule 21. sajandi künnisel. Mahukas kogumikus (100 kr) on ettekannete tekstid edasiste uuringute alusena kättesaadavad kõigile.

Heategevuslik raamatumüük

FRED PUSS

Juba kolmandat korda korraldab üliõpilaste selts Raimla Tartu Ülikooli Raamatukogus heategevusliku raamatumüügi.

Oleme seda teinud kahel korral ka varem. 1998. aastal kogusime 5000 krooni Tilsi lastekodu, 1999. aastal 4000 krooni Tartu Kroonuaia Kooli raamatukogu jaoks.

Ka sel aastal korraldame samasuguse ürituse, kogutud tulu läheb Venemaa Altai krai Ülem-Suetuki eesti küla koolile eesti keele õppevahendite muretsemiseks.

Raamatumüük toimub 25. ja 26. novembril algusega kell 10. Raamatute vastuvõtt on ÜS Raimla majas Veski 42 Tartus iga nädala esmaspäeval, kolmapäeval ja reedel kella 18–21 ja laupäeval kella 12–15. Raamatuid võib tuua nii annetustena kui ka müügisooviga.

Jäädvustamise rõõm ei kao ka aastatega

LINDA JÄRVE

Tõnu Aru töötab Tallinna kõige ilusamas hoones – ta on Tallinna Raekoja direktor. Raekoda allub Tallinna Linnakantseleile. Teisalt on raekoda aga maja, millel on iga tallinlase jaoks tähendus linna sümbolina.

1935. aasta 7. oktoobril sündinud Tõnu Aru nägi ilmavalgust postiteenistuja perekonnas, tema isa suri, kui ta oli 8-aastane. Et ema töötas Tallinnas Seewaldis, oli ka Tõnu elukoht lapsepõlves seal. Tegelikult ju ilusas kohas – mängumaad asusid hipodroomi ja mereranna läheduses, mis mõlemad ka mängude valikut mõjutasid.

Emapoolne vanaisa oli metsaülem ja metsal oli poisi elus seetõttu eriline tähendus. See viis Tihemetsa metsatehnikumi lõpetamiseni. Seejärel töötas Tõnu Aru kolm aastat vaigumeistrina ja metsa ülestöötajana.

Siis tuli ellu armastus. *Armastus* on sõna, mida ta ei häbene, sest see tunne suudab inimelusid väga tugevasti mõjutada. Tõnu Aru kohtas kunstiinstituudi tudengit Tiiu Püttseppa, kellega otsustati leivad ühte kappi panna. 1971. a lõpetas ta TPedI kultuurharidustöö erialal, lõputööks oli film oma grupist "Et saada maa soolaks".

Seejärel oli Aru viis aastat Nõmme kultuurimaja direktor, alates 1976. aastast töötab aga oma praeguses ametis. Abikaasa Tiiu on metallikunstnik, poeg Martti on lõpetanud TPedI kehakultuuri ja tütar Kati kultuurhariduse – tantsujuhtimise erialal.

Tõnu Aru: "Raekoda on pühamu." TERJE LEPA foto

Jäädvustamised

Tänavu oktoobris oli Tallinna Raekoja keldris avatud Tõnu Aru fotonäitus "Sügisel sündinud"; kus sai näha ka tema filme ja nendele antud autasusid. Oma filmitegemisi kokku võtva raamatu motoks on Aru valinud Artur Alliksaare värsiread: *"Tule vaata, kui suur on hetk, kui tasse / peavad mahtuma aastate rõõmud. / Kujutlegem, et sündisime just selle / silmapilgu jaoks. / Niikuinii ei saa me kunagi teada, milline / meie eluhetkedest oli kõige suurem."*

Miks just need read? *"Ma pole saanud ilma jäädvustamiseta elada, olgu siis tegu fotode või filmiepisoodidega,"* vastab Aru.

See on vist üsna samasugune tunne nagu kuulsas ütluses "Faustist": *"Peatu hetk, nii ilus sa"*?

"Just, just. Mul on kodus päris palju fotosid. Aga ma ***vaatan*** *neid ka. Võib-olla rohkem kui keskmine vaataja, kuigi need pole nii ilusti grupeeritud nagu siin näitusel. Kui keegi annab mulle fotosid vaadata või näitab oma albumit, siis vaatan kohe ka fotode taha. Kui seal pole kuupäeva, kohta, andmeid, kes on pildil ja kes on pildistanud, siis on mul kurb meel.* Kes, kus *ja* millal *on niisugused asjad, mida täna teame, aga mis peagi ununevad. Vaadake näiteks oma vanemate fotosid: mis aastal on need tehtud, kus, mille pärast. Miks näiteks minu isa ja ema läksid pildistama 1931. aastal, mis ajendil on nad pidulikult riides, millest nad võisid mõtelda?"*

Fotosid on tänapäeval palju – igaüks klõpsib neid "seebikarbiga" teha. Küllap on nende väärtus meie jaoks langenud?

"Paraku seda, mida on palju, ei väärtustata. Kellel on palju raha, loobib seda vasakule ja paremale. Kui pensionär või kooliõpetaja loeb oma kroone, väärtustab ta raha mõnest rikkast mehest palju rohkem."

30 aastat kestnud hobi

1968. aastal võttis Tõnu Aru esimest korda kätte filmikaamera. Diplomitööd oma grupist peab ta praegugi väga huvitavaks. *"Tegin seda suure vaimustusega. Enn Säde tegi heli. Seal filmis on Ilmar Tammur, Mai Mering, teised tollased õppejõud... Katsusin põnevalt monteerida. Kestis 7–8 minutit. Viimastest töödest pean oluliseks 9-minutilist "Autoportreed". Kolm-neli aastat käisin kohti mööda, kus olin elanud. Lõpptulemusega jäin rahule,"* ütleb Aru. Tõsielufilme on tal seni 56, mängufilme 10.

Kõige tugevamaks abiliseks oma eneseteostusel peab ta lahkunud Ülo Keedust, kellega koos sai tehtud 13 filmi. Viimasel aastakümnel on Arul olnud hea koostöö Arvi Mägiga, kes on mänginud viies tema filmis.

Aru tõsielufilmid on isiksustest – metallikunstnikest, kirjandustegelastest, kunstnikest. Neid peab ta suurimateks kõrvalekaldujateks tavapärasusest ja argisest. Nende kaudu jäädvustab Aru jõukohaselt eesti kultuurilugu ja samas saab suhtlusest portreteeritavatega uusi teadmisi. Aru mängufilmid väljendavad aga eelkõige tema elu motot: *"Et te üksteist armastaksite!"*.

Enamik Aru filmidest on saanud mitmeid medaleid, diplomeid ja auhindu nii Eestis kui ka UNICA suurfestivalidel. Kas naljana või tõsimeeli peab Aru auhindade saamist loomulikuks – kui 30 aastat järjepanu tegelda ühe hobiga, peab ju mingi stabiilse taseme saavutama.

"Nõmme kultuurimajja tööleminek oli minu jaoks 100% täkkeminek. Huvitav oli. Nii toredad inimesed. Kunstiline juht Ljudmila Krivošejeva oli väga südamlik ja kontaktivõimeline inimene. Temalt sain oma ametis õppida hästi palju."

Töö väärikas majas

"Raekotta tulek oli muidugi kultuurimaja tööle suur kontrast. Kui Nõmmel maadlesin sõna otseses mõttes väga sageli joodikutega (restoran oli ju kohe üle tee), siis Tallinna Raekojast on 24 aasta jooksul tulnud ainult üks joodik välja visata. See on väärikas maja.

Kui esimest korda siia sisenesin, siis oleksin nagu pühamusse või kirikusse tulnud: lõi täitsa pahviks. Praegu, kui vaatan lapsi, kes elus esimest korda raekotta tulevad, näen nende silmis sedasama pühalikku tunnet. Ja seltskond on siin kange: kunstiajaloolased, ajaloolased. Nende kontseptsioonid on vahel erinevad (näiteks kummast otsast hakati Raekoda ehitama), kuid nad on ühe eesmärgi eest väljas: säilitada seda hinnalist muinsuskaitsevaramut.

Aga ma lähen siit varsti ära – pensionile. Olengi juba kaheksa linnapead selles ametis üle elanud."

Kõrged külalised

Tõnu Aru on aastate jooksul raekojas päris palju ekskursioone juhtinud. Siin käib väga erinevaid inimesi – kaugete riikide kroonitud peadest kuni kodulinna lasteaialasteni. Klassiekskursioone ja pidulikke lastesündmusi võiks raekojas ehk praegusest rohkemgi korraldada, arvab Aru. Kõrgetest külalistest meenuvad eripärastena kaks: Indira Gandhi ja Mihhail Gorbatšov.

Gandhi tulekust teatati raekotta ainult veidi enne seda. Gandhit ümbritses Aru sõnul mingisugune omamoodi fluidum – ühtaegu ligitõmbav ja väga eriline. Kui kõrge külaline oli raekoja saalidega tutvunud ja majast lahkus, nägi ta avatud keldriust ja lipsas saatjate jaoks ootamatult sellest sisse. Raekoja perenaine järgnes talle ja tutvustas keldrinäitustki. Gandhi tahtis ilmselt võimalikult rohkem näha.

Gorbatšovi külaskäigule eelnesid suured ettevalmistused. Aru ütleb, et nii palju pommikoeri pole raekojas varem ega hiljem olnud. Kõik ettevalmistused võeti videole.

Kohvilauale olid külastuse korraldajad hakanud mõtlema alles siis, kui Gorbatšov koos saatjatega juba uksest tuli. Raekoja direktor pöördus siis platsi teises servas asuva Vana Tooma restorani ja Maiasmoka kohviku poole. Ta ei mäleta enam, kumb neist oma kohvilauapealsega raekoda ümbritsenud rahvamassist läbi pääses. *"Laua serveering oli kõige tagasihoidlikum, mis raekojas üldse kunagi on olnud,"* meenutab ta praegu. Aga Gorbatšov seda kohvi ei joonudki, sest tema ja ta abikaasa Raissa tassid täideti nendega koos tulnud nn Ivan Ivanovitši termosest. Sama mehe portfellist tulid ka kompvekid, mida kõrged külalised maitsesid.

Üks seik veel – Raissa Gorbatšova küsis raekojas Tallinna Linnamuuseumist pärinevaid kuningate pilte vaadates: *"Aga kus siis teie kuningas Kalevipoeg on?"* Pärast seda lapsust kästi kuningate pildid raekojast muuseumisse tagasi viia.

Aga kõrgeaulistest külalistest hoopis südamelähedasemana on Tõnu Arule meelde jäänud üks üllatusvõõras. *"Mikk Mikiver tuli kord õhtul ja küsis, kas võib koos Innokenti Smoktunovskiga raekoda seestpoolt vaadata. Smoktunovski oli filminäitlejate seas minu suurim lemmik. Nii väga on meeles, kuidas ta sisenes raesaali, vaatas seda, sirutas vaimustunult käed laiali ja ütles:* "Kakaja prelest!" *Mõtlesin, et oleks nüüd fotoaparaat käepärast, saaks ainulaadse pildi,"* meenutab Aru kahjutundega.

Sina oled sina

Oma perest rääkides ütleb Tõnu Aru: *"Olen oma lastega väga rahul. Me ei käsutanud neid, andsime suhteliselt suure vabaduse, püüdsime eeskuju näidata. Leian, et last tuleb suunata ainult siis, kui ta küsib. Puudutab sooja pliiti, see jääb talle meelde ja siis küsib, kas triikraud on ka kuum. Nii õpibki.*

On vanemaid, kes oma väikseid lapsi kogu aeg utsitavad. Mina oma elust niisugust utsitamist ei mäleta. Aga ükskord, kui mingi asja kohta ütlesin, et kuidas teised saavad, vastas ema: "See ei loe, mis teised on. Kell on niipalju, et pead kodus olema ja õppima. Sina oled sina."

Väga palju olen õppinud oma naiselt. Tema oli metsamehele suur eeskuju. Ta on väga heast perekonnast – isa ja ema olid mõlemad õpetajad. Isa Ahja algkooli juhataja, ema eesti keele õpetaja. Tema pere tundus mulle algusest peale targa ja heana. Olen elus veendunud, et inimene ei pea madalamale minema, vaid ikka püüdlema kõrgemasse seltskonda, et ise tõusta. Tiiu on päris kaua aega olnud minu õpetaja, nüüd ehk oleme võrdseks muutunud.

Armastus on selline jõud, milleta on kuidagi tühi elada."

Teised Tõnu Arust

HANS VAISMA,
filmiamatöör:

"Tõnu Aruga on tore koos töötada, sest ta on väga hea suhtleja ja see omadus avaldub kõiges. Kui teeme filme, pole eesmärgiks kõrge kunst, vaid see oluline, mis inimesi ühendab. Kõige suurem nauding filmiamatörismi juures on seltskonna koosolemine, keegi ei kuku ansamblist välja, kõigil on huvitav ja mõnus. Muidugi peab jälgima, et filmi peaidee realiseeruks.

Aru on minu arvates praegu küll eesti filmiamatörismi *grand old man* – nii palju kui tema, pole vist keegi filme teinud. Palju amatööre on läinud proffideks, väga paljud on teinud ühe väga hea filmi, aga Aru jaoks on filmiamatööriks olemine elulaad ja eneseteostus.

Kõige olulisemad on mõttekaaslased. Neid on ta osanud siduda ja tema abikaasa on selle juures väga oluline heatahtliku kriitikuna. Eks filmiamatörism kuulu ka ju meeste mängude hulka ning on väga tähtis, kui naine sellest aru saab."

VALVE VÄRK,
mänginud peaosa
Tõnu Aru kahes mängufilmis:

"On hea, et saan Tõnu Aru oma õpetajaks pidada. Peamine, mis ma Tõnult filmitegemise juures kaasa sain, on teadmine, et tuleb tegutseda kultuurisfääris.

1974. aasta sügis, kui filmi "Vana tee" tegime, oli väga ilus. Arutasime kõik põhjalikult läbi, kõik duublid valmisid esimese korraga. Film on mustvalge, tehtud viletsate tehniliste vahenditega, aga mõjub ka tänapäeval ja on praegugi veel auhindu saanud.

Kõik Tõnu Aruga seotu on minu jaoks väga positiivne."

Pudemeid kongressilt "Andeid tundma õppida – andekaid arendada"

INGE UNT,
TPÜ emeriitprofessor

Oktoobris toimus Salzburgis kongress pealkirjas nimetatud teemal, mis hõlmas peamiselt saksakeelseid maid. Koos TPÜ professori Maie Vikatiga õnnestus mul sellest osa võtta. Kongressi üks oluline eesmärk oli arutada andekate arendamise praktilisi probleeme.

Motoks oli tsitaat Titus Pauluselt (250–184 eKr): *"Suurimad talendid on sageli peidus."* Muide, kongress toimus sobivas keskkonnas – kaunite kunstide gümnaasiumis.

Suundaandvatest plenaaristungite ettekannetest koorusid välja järgmised olulised põhimõtted: erilist tähelepanu tuleb pöörata juba väikesele lapsele, koolieelikule ja algkoolilapsele, kellel ilmnevad varakult mitmesugused anded ja tekib stiihiliselt produktiivne mõtlemine. Näiteks laps arutleb: kui ma magan, siis ma ju ei tea, et ma magan. Küsitlus Austria algkoolides näitas, et enamik andekaid lapsi vaevleb tunnis igavuse käes.

Erilist tähelepanu pöörati andekuse kvalitatiivsele küljele – annete mitmekesisusele, nende isikupärasele avaldumisviisile. Siin on IQ-testid üsna abitud. Ülesannete lahendamisel pole kõige olulisem sugugi kiirus, vaid abstraktse mõtlemise tase, originaalsus, metakognitiivsete võimete rakendamine. Pole tähtis üksnes see, et ülesanne lahendati, vaid ka see, kuidas seda tehti. Siit kasvab välja ülesanne individualiseerimisele: rikastamisel ei saa piirduda vaid täiendava materjali pakkumisega, vaja on ka individuaalset eesmärgistatust.

Mitmeid uusi mõtteid pakkus ettekanne uurivõppimisest (*forschendes Lernen*). Üldine põhimõte: seda, milleks laps on ise suuteline, ei tohi talle anda kätte valmis kujul. Andekusse ei tohi suhtuda standardselt ega lapsi lahterdades. Vahel võib isegi õpiraskustega laps olla silmapaistvalt loova mõtlemisega. Tingimata tuleb uurivõppimisel rakendada interaktiivset õppimist, rühmatööd, oma töö analüüsi, s.t metakognitsiooni. Oma õppimise kohta peavad lapsed päevikut.

Palju oli juttu lugemisest ja lugemisoskusest. Kolm aastat kestnud uurimuses oli uuritud lapsi, kes enne kooli oskasid hästi lugeda ja/või arvutada (vastavalt sellele oli moodustatud kolm rühma). Ootuspäraselt oli nende areng koolis kulgenud vägagi erinevalt.

Mulle meeldis väga ühe Šveitsi väikese maakooli õpetajanna ettekanne sellest, kuidas ta õhutab lapsi lugema ja pakub selleks koolis ka võimalusi. Nimelt on juba 1. klassist alates (algul on tekstid väga lihtsad) minimaalselt üks õppetund nädalas pühendatud vaiksele lugemisele lapsele sobivas kohas ja poosis (koolis on selleks ka sobivaid kohti), lisaks aga loetakse kohe siis, kui jooksev ülesanne on sooritatud. Autor ise nimetas seda lugemisseikluseks.

Plenaaristung oli pühendatud klassist ülehüppamisele, mis näib olevat praegu väga soositud individualiseerimise liik. Selle kohta oli tehtud üle Austria statistikat. Ilmnes, et umbes kolmveerand juhtudel toimub see 4-klassilises algkoolis, viiendikul juhtudel gümnaasiumi vanemas astmes, väga vähe aga keskmistes klassides. Rõhutati, et ka ülehüpanu vajab lisaks õppetöö individualiseerimist.

Kuna sektsioonid töötasid paralleelselt, siis saime kongressi kogu tööst vaid põgusa ülevaate.

Tutvustati projektmeetodi ja individuaalse õppekava rakendamist, üliandekatele korraldatava suveakadeemia tööd, kogemusi 10-aastasest tööst Jena plaani alusel (kus mõistagi on esiplaanil sotsiaalne kasvatus) jm. Gümnaasiumi astmel oli asetatud rõhk andekate arendamise projektidele ja õpilaste uurimistööle. Diagnostika sektsiooni tööst ilmnes, et andekuse tundmaõppimise meetodeid on järjest rohkem, lisaks vaimsele küljele peetakse vajalikuks õppida tundma lapse motivatsioonilist, emotsionaalset, sotsiaalset ja muid külgi. Uurida tuleb ebatavalisi juhtumeid. Tuntakse vajadust multidimensionaalse andekuse testi järele, mida kahjuks veel pole.

Ja lõpuks midagi tõeliselt moodsat: tutvustati virtuaalset andekate kooli. Esialgu eksisteerib see küll vaid projekti kujul, selle käivitamine Austrias on aga igati reaalne. Mõeldud on see kõigile kooliastmetele, materjal esitatakse üksteisest sõltumatute kursustena, põhiliselt interneti vahendusel.

Meie esinesime üksikettekannete sektsioonis. Käsitlesime eesti andekate koolieelikute uurimise teoreetilist tausta ja tulemusi, samuti meie tegevust kasvatajate/õpetajate täienduskoolituse alal. Ühtlasi tutvustasime praegu käsilolevat Eesti–Soome ühisprojekti, mille Eestipoolseks juhiks on professor Maie Vikat ning mille eesmärk on uurida andekuse arendamise probleeme 6–8-aastastel lastel.

Üldine mulje – andekus on Euroopas jätkuvalt kuum teema.

Väikesele lapsele, kel ilmnevad juba varakult mitmesugused anded, tuleks pöörata erilist tähelepanu. TERJE LEPA foto

Sotsiaaltöö osakonna tähtpäev

MARJE LOORITS,
Tallinna Pedagoogilise Seminari õpetaja

Eesti Entsüklopeedia 8. köitest (ilmus 1995. a) võib lugeda, et Eestis koolitatakse sotsiaaltöötajaid 1991. aastast TPÜ-s ja 1992. aastast TÜ-s. Tegelikult saab Tallinna Pedagoogilises Seminaris sotsiaaltööd õppida juba 1990. aastast alates.

Praeguse Tallinna Pedagoogilise Seminari eelkäija on kunagine Tallinna kodumajanduse instituut, kus juba 1930. aastatel valmistati ette sotsiaaltöötajaid.

Kooli arhiivist võibki lugeda, et 1936/37. õppeaastal avati kodumajanduse instituudis gümnaasiumiharidusega tütarlastele sotsiaalhoolekande haru. Valmistati ette ametnikke haiglate, sanatooriumide jt raviasutuste tarvis. Tollases Eesti Vabariigis valitses inimsõbralik arusaam, et hoolekande piirkond olgu väike ja kõiki ülesandeid lahendagu üks kompetentne ametnik, keda inimesed usaldavad. Lõpetaja leidis töökoha sotsiaal-assistendina maa- ja linnavalitsuste juures, lastekodu juhatajana või tööstuslikes hoolekannetes.

Sotsiaaltöö on tänagi noorte hulgas populaarne. Hea on, kui vastuvõtukomisjon 180 kandidaadi hulgast need 30 õiget leiab.

Hea on seegi, et ka sobivad õpetajad on leitud, kes kõik nii paljuesineva sõnatüvega *sotsiaal*-õppeaineid noortele vahendavad. Eespool mainitud teatmeteoses ongi selletüvelistest sõnadest "sotsiaaltöö" 31 hulgas viimane. *Last, but not least!* Tegelikult elus peaks "...tegevus, mis aitab inimest..." olema ju esimene. Küllap ongi paljude tegijate jaoks.

Head südant tahaks soovida kõigile selles koolis õppijaile ja sotsiaaltöö tegijaile, kes. **10. novembril** tähistavad oma osakonna 10. aastapäeva. Ei see töö kao, kuni inimene veel teisest hoolib!

Tähelepanu, keemiahuvilised!

TÜ täppisteaduste kool korraldab **18. novembril** lahtise keemiaülesannete lahendamise võistluse. Osa võtta saab **Tartus** (TÜ füüsikaõppehoone, Tähe 4–160, **kl 11**); **Tallinnas** (Tln 53. KK, Sütiste tee 42, **kl 11**); **Narvas** (Pähklimäe G, Pähklimäe 3, **kl 10**); **Kuressaares** (Kuressaare G, Nooruse 1, **kl 10**).

Võistlus toimub kahes vanuserühmas: 9. ja 10. kl ning 11. ja 12. kl. Nelja tunniga tuleb lahendada kuus ülesannet, mis raskusastmelt vastavad keemiaolümpiaadi II ja III vooru ülesannetele. Tulemusi arvestatakse ka keemiaolümpiaadi lõppvooru kutsumisel. Varasemate võistluste ülesanded ja lahendused: http://www.ttkool.ut.ee/chem/.

Võistluseks palume end registreerida 16. novembrini tel **(07) 375 581**; e-post: **tkkeemiaut.ee**, teatades, kus ja millises vanuserühmas soovitakse võistelda.

Õpioskuste olümpiaad Kuressaares

KAI VÕLLI

Õpioskuste olümpiaadi üleriigiline voor on nihkunud sügisesse, hakanud taas eelmise võistluse võitjate järgi toimumiskohta määrama. Ülesandedki nihkuvad – õppimisoskuste avarama mõtestamise suunas. See tähendab ka võistlusaja pikenemist kahele päevale.

Saaremaa Ühisgümnaasiumi kokku tulnud piirkondlike võistluste võitjameeskonnad alustasid Kuressaare linnuseekskusiooni ja kastanimunade korjamisega. Linnuses jaksati tähelepanu ülal hoida ning tähtsamaid asju üleski kirjutada: mõjus ja huvitav ümbrus ning giidide kaasakiskuvad selgitused tegid vastuvõetavaks teadmise, et midagi nähtust-kuuldust on järgmise päeva ülesannetes sees.

Võõrustajakooliga tutvumine kujunes mitmekihiliseks: kõigepealt olmeliikumise ja -suhtlemise kaudu. Siis kooli söökla plaani joonistamine ja kooli ajaloo uurimine (viie punkti võimalus võistluses). Kooli esitlus ja kabaree-etendus. Esimese päeva ülesandeid võeti väga tõsiselt ja mitmedki meeskonnad osalesid ettevõtmistes vahetuste kaupa.

Võistlusülesandeid oli 19, vaid üks meeskond ei jõudnud lisaülesande lahendamiseni (Hando Runneli luuletuse "Oli kodu" mõistmiseks vajalike andmete kogumine). Ülesannete punktikaalu määratlemisel arvestati ülesande traditsioonilisust, lahendustegevuste ja allikate mitmekesisust, töö mahtu, lahenduse ja lahendustee rakendusulatust, vastuse sõnastamismahtu.

Ühe ülesande lahendamise eest oli võimalik saada 2–5 punkti. Üksmeelt oli raske saavutada ülesannete koostajail, eriarvamusi on kindlasti ka võistlejail.

Kõige ajamahukamaks kujunes kooli söökla plaani joonistamine (5 punkti), kõige probleemsemateks teksti põhjal diagrammide koostamine (5 punkti, 10 meeskonda ei saanud ühtki punkti), kirjandusekspressi "Euroopa 2000" peatuskohtade järjestamine (erandlikult võimalik saada 6 punkti, maksimumtulemus – 4,5 punkti), kalu ja putukaidki koondav loomaülesanne sõnaketina (4 punkti, maksimumtulemuseni ei jõudnud keegi), 6. klassi ajalooõpiku abil lahendatav ülesanne (3 punkti, milleni jõudis vaid üks meeskond) ning korrektuuriülesanne (3 punkti, maksimumtulemus 2,5 punkti). Kõige edukamad oldi kastanimunadest kingituste meisterdamisel (kõigile meeskondadele 5 punkti ja Saaremaa Ühisgümnaasiumile kompositsioonid) ning protokollide vormistamisel (5 punkti, 13 meeskonnal maksimumtulemus).

Hindamisprotokollidest saab lugeda, mis üksikute ülesannete juures probleemiks kujunes ja mida meeskondade lahendustest peeti vajalikuks esile tõsta. Näiteks.

- Diagrammideni jõudis vaid üks meeskond tekstis esitatud andmeid adekvaatselt esitades ning vaid kaks meeskonda esitasid eri tüüpi diagrammid.
- Ajalooõpiku ülesanne ei olnud raske, kuid eeldas õpiku ülesehitusest lähtuvat lahenduskäiku ja mitme lehekülje läbivaatamist.
- *Yuppie*'st *noore eduka meheni* jõudmisel kasutati "Eesti keele sõnaraamatut", aga allikaks märgiti ÕS.
- Kirjandusekspressi ülesandes jäeti märkamata osa küsimusi, ei taibatud üht linna otsida ENEKE-sest.
- Arvutiülesannete kallale pääseti siis, kui lahendati salakiri. Üsna paljud meeskonnad jätsid üldjuhendis tähele panemata, et salakiri tuleks lahendada kohe alguses. Paljud lahendamisega hilinenud meeskonnad rikkusid valel ajal arvutiklassi minekuga võistluskorda. Paraku ei teadnud korraldustoimkond seda fikseerida.
- Telemängu "Kuldvillak" nime algupära jäi paljudel selgitamata, kuigi ülesandes esitatud märksõnad viisid ENEKE-se artikli juurde. Ülesande koostajate arvamus, et see telemäng ka kuuenda klassi õpilastele huvi pakub, ei leidnud kinnitust.
- Teksti alateemade esitamine küsimustena käis kõigile meeskondadele üle jõu: ei hinnatud sisu olulisust teksti peamõtte seisukohalt.
- Tõenäoliselt ei valitud näiliselt otsingumahuka isikuloo-ülesandega kõige otstarbekat lähenemist, etteheiteid tehti viitamistäpsusele.

Võistluse esikoha määras 0,05-punktine edumaa, mille **Tartu Miina Härma Gümnaasium** saavutas 45,55 punktiga **Pärnu Kuninga Tänava Põhikooli** ees (45,5 punkti). Kolmandaid kohti anti välja kaks – üks mandrile, teine saarele. Lisaülesande juurdearvestamisega tõusis kolmandaks **Kärdla Gümnaasium**, lisaülesandeta oli 1,1 punkti võrra eespool **Gustav Adolfi Gümnaasium**. (Kahe esimeseks tulnud meeskonna vahe oli lisaülesannet arvestades 1,05 punkti.)

Põhiülesannete järgi reastuvad ülejäänud meeskonnad: Türi Majandusgümnaasium (43,3 + 1,75); Prantsuse Lütseum (42,75 + 3,25); Saaremaa Ühisgümnaasium (42,35 + 1,5); Kuressaare Gümnaasium (42,25 + 2); Tallinna Inglise Kolledž (41,7 + 1,5); Antsla Keskkool (41,5 + 6,0); Tapa Gümnaasium (40,05 + 1,75); Sindi Gümnaasium (37,9 + 3); Pühajärve Põhikool (37,5 + 1,25); Jüri Gümnaasium (36,5 + 1) Nõo Põhikool (34,05 + 2); Haapsalu Gümnaasium (29,6 + 4,5) ja Juuru Gümnaasium (26,7 + 3,5).

50 miljonit haridusasutuste andmesidevõrgule

OLAV KRUUS,
haridusministeeriumi pressinõunik

Eesti võib saada Euroopa Komisjonilt kuni 50 miljonit krooni teadus- ja haridusasutuste andmesidevõrgu arendamiseks, sest on üks 30 riigist, kes kirjutas 6. novembril Nizzas alla uue põlvkonna teadusvõrgu GÉANT-i projektile.

Euroopa Komisjon võtab lepinguga endale kohustuse finantseerida järgneva nelja aasta jooksul akadeemilise võrgu arendamist Euroopas 80 miljoni euro (1,25 miljardi krooni) ulatuses. Eestile tähendab allkirjastatud leping umbes 50 miljoni krooni suurust toetust koolide ja ülikoolide andmesidele.

Euroopa Liit on rahvuslike akadeemiliste võrkude tegevust ja koostööd aastaid toetanud. See on aga esimene sellesuunaline programm, kus EL-i kandidaatriigid saavad ilma ise kõiki osalemiskulutusi katmata osaleda.

Projektis osalevad ainult rahvuslikud teadus- ja haridusvõrgud. Eestis on selleks Eesti hariduse ja teaduse andmesidevõrk (EENet). EENet on Eesti suurim internetiteenuse pakkuja. EENeti võrgu kaudu saavad praegu ühenduse üle 670 teadus-, haridus- ja kultuuriasutuse. Kasutajate hulk on hinnanguliselt umbes 120 000. Projektiga liitumine tähendab nende kõigi jaoks side kvaliteedi paranemist – lisaks kiiruse kasvule muutub mitmekesisemaks pakutavate teenuste hulk.

Saksa keele konkurss 10. ja 11. klassile

Tartu Saksa Kultuuri Instituut ja piirkondlik saksa keele ja maiskonnaloo täienduskoolituskeskus kuulutavad välja saksa keele konkursi 10. ja 11. klasside õpilastele.

TEEMA:
Mina kui eestlane
(*Ich als Estländer*)
Mina kui eurooplane
(*Ich als Europäer*)
Mina kui maailmakodanik
(*Ich als Weltbürger*).

Konkursi korraldus

1. etapp. Konkursil osaleda soovijad kirjutavad nimetatud teemal saksakeelse essee (mitte pikem kui 2–3 lk, soovitavalt arvutikirjas) ja saadavad selle hiljemalt **19. jaanuariks** Tartu Saksa Kultuuri Instituuti (Kastani 1, 50409 Tartu) või e-postiga: dkitartu@kodu.ee. Töö tuleb varustada märksõnaga. **Lisada eraldi ümbrik**, mille peal on märksõna ja sees autori andmed (nimi, vanus, kool, klass, kodune aadress, telefon, e-post). **See ümbrik saata tingimata ainult postiga**.

2. etapp. 30 parema töö autorid kutsutakse osa võtma 2. etapist, mis toimub **3. ja 4. märtsil Tartus**.

Preemiad

Kõik konkursist osavõtjad saavad tänukirjad, 2. etapist osavõtjad raamatud, **kümme paremat sõidavad preemiareisile Saksamaale**.

Konkurssi toetavad Saksa Liitvabariigi Suursaatkond, Robert Boschi Fond, Oldenburgi Soroptimistid, Goethe Instituut.

Täiendav info tel (07) 422 639.

NB! Eelmises ÕpL-is oli ekslikult kolm erinevat teemat.

Eluloovõistlus "Minu ja minu pere elu ENSV-s ja Eesti Vabariigis"

ANNELI SIHVART

Kas me ei hakka juba unustama, kuidas elasime ENSV-s? On õige aeg oma mälestused kirja panna! Ühendus Eesti Elulood ja Eesti Kirjandusmuuseum kuulutavad välja eluloovõistluse "Minu ja minu pere elu ENSV-s ja Eesti Vabariigis". Ootame elulugusid, kus on keskendutud nõukogude perioodi argielulistele üksikasjadele.

Tuletage meelde, kuidas te elasite kuni 1991. aastani? Kus elasite, millega tegelesite, milline oli teie pereliikmete toonane elusaatus?

Missugused olid teie pere kavad järgnevaks kümmekonnaks aastaks – nii majanduslikud kui ka mittemajanduslikud unistused.

Millised muutused tõi teie pere ellu Eesti iseseisvumine ja sellele järgnenud kümme aastat? Mis oleks olnud teie peres olemata, kui elaksime jätkuvalt ENSV-s?

Kirjeldage oma argielu ja unistusi võimalikult täpselt. Ka esemeid, kodu välisilmet, toonaseid inimsuhteid. Kas need on muutunud? Kui teil oli või on sugulasi välismaal, kirjutage ka nende saatusest.

Ootame elulugusid, kus on keskendutud enese ja oma pere, mitte ühiskonna arenguloole.

Töid hinnatakse kolmes vanuserühmas:
1) kuni 25-aastased;
2) 25–45-aastased;
3) üle 45-aastased.

Õpetajatelt loodame lisaks nende endi elulugudele pisut enamatki. Kui teie seas on pedagooge, kes oleksid valmis ärgitama gümnasiste kõnealusel teemal uurimustöid kirja panema, siis palun võtke meiega ühendust – oleme rõõmuga valmis juhendama.

Ehedamate elulugude autoreid ootab igas vanuserühmas üks 1000-kroonine ja kolm väiksemat auhinda.

Võistlustöid oodatakse 1. veebruariks aadressil Eluloovõistlus, Eesti Kirjandusmuuseum, Vanemuise 42, 51003 Tartu.

Eesti noormatemaatikud taas edukad

OLAV KRUUS,
haridusministeeriumi pressinõunik

6. novembril jõudis Oslost 11. võistkondlikult matemaatikavõistluselt "Balti tee" kolmanda kohaga tagasi Eesti võistkond, koosseisus **Hendrik Nigul** (Tln Inglise Kolledž, 11. kl), **Martin Pettai** (C. R. Jakobsoni G, 11. kl), **Oleg Petšonkin** (Tln Tõnismäe RK, 12. kl), **Sergei Lakissov** (Narva HG 10. kl), **Ago-Erik Riet** (Tln Inglise Kolledž, 10. kl).

"Balti tee" on Balti mere äärsete riikide ja Islandi koolinoorte võistkondlik matemaatikavõistlus, kus 5-liikmelised võistkonnad lahendavad nelja ja poole tunni jooksul 20 ülesannet.

Eesti võistkond tuli 72 punktiga 100-st kolmandale kohale. Esimesed olid Poola (89) ja Läti (82), tahapoole jäid Saksamaa, Norra, Soome, Rootsi, Taani, Leedu ja Island.

Eestit esindasid rahvusvahelises žüriis TÜ matemaatikateaduskonna doktorant **Härmel Nestra** ja magistrant **Kati Metsalu**.

Agenda 21 haridusprogramm

IMBI HENNO,
HM-i õppekava talituse ekspert

1992. a Rio de Janeiros toimunud ÜRO keskkonna- ja arengukonverentsil võeti 179 riigi osalusel vastu viis dokumenti, millest üks – "Agenda 21", määrab kindlaks riikide säästva arengu alased põhisuunad käesoleval sajandil.

1998. aasta suvel võeti Nyborgis Läänemeremaade Nõukogu ministrite kohtumisel vastu lõppdokument, mis esitas ülevaate momendi tegevusest, tõi välja säästva arengu saavutamist takistavad tegurid ning eri valdkondade puudused, regiooni üldised ning sektorspetsiifilised säästva arengu eesmärgid ja arenguvisioonid aastani 2030.

Ministrite poolt heaks kiidetud **Haga deklaratsioonis** kinnitati, et säästva arengu edendamisel tuleb peaõhk asetada haridusele, koolitusele ja avalikkuse teadlikkusele, välja tuleb töötada ja ellu rakendada säästvat arengut toetav haridusprogramm Läänemere piirkonnas.

Läänemere piirkonna haridusvaldkonna "Agenda 21" peab valmima 2001. a sügiseks.

Säästva arengu rakendumise võtmeks on regionaalne koostöö. Haridusalane koostöö aitab majandus-, sotsiaal- ja keskkonnaprobleeme kompleksselt lahendada. Seetõttu on väga oluline haridusalase koostöövõrgustiku käivitumine ja lähitegevuste kooskõlastamine.

Ühisseisukohtade väljakujundamise protsess peab olema demokraatlik. Säästva arengu printsiipidel põhineva hariduse arengumudeli väljatöötamisel peab eri haridustasanditel ja valitsusvälistel organisatsioonidel olema võimalus kaasa rääkida.

Lähtudes Haga deklaratsioonist, moodustati haridussektori strateegia ja tegevuskava väljatöötamiseks kolm töörühma:

- alusharidusest keskhariduseni (k.a kutseharidus) ja täiskasvanute formaalhariduse töörühm;
- kõrghariduse ja rakenduskõrghariduse töörühm;
- valitsusväliste organisatsioonide – täiskasvanute mitteformaalhariduse töörühm.

Esimest korda said riikide delegeeritud töörühmad kokku septembri alguses Vilniuses. Töökoosolekul pandi paika haridussektori tegevuse ajakava, formeeriti ühised eesmärgid ja lähimad tööülesanded. Rõhutati töögruppide koostöö vajadust.

Haridusalase lõppdokumendi koostamiseks peavad riigid esitama aruande säästvat arengut toetavatest haridusdokumentidest, andma ülevaate säästva arengu põhimõtteid toetava hariduse eesmärkidest ja sisust. Välja tuleb selgitada, millises ulatuses on koolielus rakendunud sellised Haga deklaratsioonis esitatud märksõnad nagu integratsioon, protsessile orienteeritus, osalus, aktiivõpe, kriitiline mõtlemine, sotsiaalsete oskuste omandamine ja demokraatia. Tuleb välja selgitada ka õpetajate keskkonnaalane hariduslik taust, nende orienteeritus käsitleda integreeritult säästva arengu printsiipe, õpetuslikud eesmärgid, taotlused, õppematerjalide olemasolu ja koolitusvajadused, samuti eesmärkide saavutamist takistavad tegurid ning kitsaskohad.

Sellise uuringu läbiviimine on planeeritud selle aasta novembri lõppu ja detsembri algusesse. **Haridusministeerium saadab juhuvaliku põhimõttel välja valitud üldhariduse- ja kutsekoolidele küsimustiku, millele palutakse vastata koolijuhil ja mõningatel õpetajatel.** Jääme lootma koolikollektiivide mõistvale suhtumisele ja vastutulelikkusele. Ka kõik teised koolid on soovi korral oodatud küsimustikule vastama, selleks palun võtta ühendust **haridusministeeriumi üldhariduse osakonna õppekava talituse eksperdi Imbi Hennoga** (tel 6 281 303, e-post: Imbi.Henno@hm.ee).

TOIMETUSELT. *Kirjutise täielik tekst on avaldatud ÕpL-i võrguväljaandes.*

Õppekirjandust

kirjastus ilo

Kirjastus Ilo teatab, et on ilmunud lasteaedadele ja algklassidele sobivad raamatud ja töövihikud.

"Isa, palun loe mulle!" (koostanud Leelo Tungal)

on lastekirjanduse kogumik, mis on jätkuks raamatule "Ema, palun loe mulle!". Lood ja luuletused on humoorikamad, neis on rohkem juttu poistest ja seiklustest kui eelmises kogumikus. **368 lk, hind 127.70 + 5% km.**

"Õppemänge algklassidele", koostajad Sirje Piht ja Etty Mätlik.

Esimene vihik sarjast "Õpetajalt õpetajale". Vihikus on mitmesuguseid õppemänge, mida saab kasutada nii lasteaias kui ka algklassides õppekäikudel, õppetundides, jalutuskäikudel. Teemadest on käsitlemist leidnud loodus (keskkond), eesti keel, matemaatika, käelised tegevused. Mängud loovad soodsa võimaluse õppeaineid integreerida. **44 lk, hind 44.95 + 5% km.**

"Õppemänge algklasside õpilastele", koostajad Sirje Piht ja Etty Mätlik.

Töövihik lapsele, milles pakutud mängulisi ülesandeid võib õpetaja kasutada lisamaterjalina õppetundides (matemaatika, eesti keel, loodusõpetus). **48 lk, hind 55.20 + 5% km.**

ILO miniteatmiku sarjas on ilmunud järgmised taskuformaadis raamatud:

Eve Teder, "Saksa keele grammatika"

on abiks kõigile saksa keele õppijaile, eksamiteks valmistujaile ja lihtsalt keelehuvilistele, kes otsivad lühidalt ja arusaadavalt sõnastatud vastuseid ja selgitusi saksa keele grammatikat puudutavatele küsimustele. **135 lk, hind 44.95 + 5% km;**

Toomas Alatalu, "Eesti poliitika 2000"

annab ülevaate Eesti Vabariigi võimuorganitest nende kõigil tasanditel. Statistikat leidub ka rahva osavõtu kohta poliitikast, erakondade ja nende juhtorganite ning poliitikat oluliselt mõjutavate asutuste ja organisatsioonide kohta. **238 lk, hind 44.95 + 5% km.**

NB! Ühtlasi teatab kirjastus, et 6-aastaste matemaatika töövihik **"Jussikese matemaatika"** on läbi müüdud. Trükime kevadel juurde.

Paul F. Saagpakk
EESTI-INGLISE SÕNARAAMAT
ESTONIAN-ENGLISH DICTIONARY

ETTETELLIMINE RAAMATULE
Eesti-inglise sõnaraamat
Raamat postiga

Paul F. Saagpakk

Dr Saagpaku teos on eesti–võõrkeelsetest sõnaraamatutest mahukaim: seda saab kasutada ka õigekeelsussõnaraamatuna ja etümoloogilise sõnaraamatuna. Põhiliselt õigekeelsussõnaraamatul rajanevat sõnade valikut on täiendatud oskus -, murde- ja uudissõnadega ning lopsaka rahvakeelega. **Raamat ilmub detsembris 2000.**
Ettetellimishind on 850 krooni. orienteeruv hind pärast selle ilmumist on 1000 krooni .

Tellija andmed
Eesnimi: _____
Perekonnanimi: _____
Kontaktaadress: _____
Kontaktelefon: _____
E-mail: _____
Allkiri: _____

Ei margistata
Litsents nr 487

MAKSTUD VASTUS EESTI
RAAMAT POSTIGA
Astro Raamatud OÜ
Pärnu mnt 142,
Tallinn, 11317
Telefon (0) 654 8485
tellimused@astro.ee
www.raamatud.ee

TELLIDA SAAB KA TARTUS KAUPLUSEST TEADUS JA PÄRNUS OÜ STAILUS KAUPLUSEST.

Ametijuhend jäi kinnitamata

MART SAAR,
Eesti Huvijuhtide Liidu esimees

28. oktoobril peeti Viljandi Kultuurikolledžis Eesti Huvialajuhtide Liidu ettepanekul üle-eestiline huvijuhtide teine konverents. Osales 100 inimest, kellest suurem osa tegevhuvijuhid. Lisaks Viljandi Kultuurikolledži juhid, õppejõud, üliõpilased, haridusministeeriumi esindajad ja teised huvilised.

Konverentsi peaeesmärk oli koostada huvijuhi ametikirjeldus, mis on aluseks ametijuhendile.

Viljandi Kultuurikolledži õppeprorektori doktor Lembit Õunapuu ettekanne "Huvijuhi ametioskused" võis tunduda šokeeriv, sest aluseks võetud huvijuhi ametijuhendi ja oskuste projektmaterjalid said õppeprorektori karmi kriitika osaliseks. Õunapuu arvates ei tohi alustada keerulistest ja rasketest lausetest kokkupandud ja üliinimesena kujutatud huvijuhi ametijuhendi koostamisest, vaid tuleb teha selgeks huvijuhi kui inimese määratlus. Huvijuht peab olema läbinisti pedagoogkasvataja, kellel on lapsele midagi anda. Tunnistades ja tajudes lapse vajadusi, peab huvijuht looma loovuse ja oskuste kaudu suhte lapsega. Alles pärast seda saab rääkida ülesannetest, organiseerimisest ja ametijuhendist.

Viljandi Kultuurikolledži lasteja noortejuhtimise kateedri 3. kursuse üliõpilane Marju Kade arendas huvijuhtide koostöö teemat "Kontakti vajalikkusest huvijuhiks õppija ja töötava huvijuhi vahel". Pärast siirast sissejuhatust, kuidas ja miks keegi nende kursuselt huvijuhi eriala valis, andis pooleteise aasta pärast tööle hakkav tudeng lühihinnangu projektmaterjalidele. Tudengite tulevikunägemuses soovitakse olla loovuspedagoogid, suhtekorraldajad ning lausa vabakutselised huvijuhid. Õpitule soovitakse lisaks teadmisi noorsootööst nooremate kursustel, põhjalikumat ülevaadet kultuuritöö ettevõtlusest ning paremat ettevalmistust tänapäeva tehnika valdamiseks.

Viljandi Kultuurikolledži rektor magister Anzori Barkalaja pidas vajalikuks esmalt määratleda huvijuhi töövaldkonnad – kus ja kellega ta töötab. Lahti tuleb mõtestada huvijuhi kooliväline tegevus, arvestades koostööd ringijuhi, noorsootöötaja, klassijuhataja, samuti lapsevanema ning kooli juhtkonnaga. Väga tähtsaks pidas rektor hoida kooli traditsioone, mis säilitab meis omakultuuri identiteedi. Samas toonitas ta, et ametijuhendi projektmaterjalid erinevad kolledži praegusest õppekavast kardinaalselt. Seoses sellega on vaja teha tihedat koostööd, et leida sobiv ametikirjeldus.

Haridusministeeriumi noorsooja huvihariduse osakonna juhataja Toivo Sikk pakkus välja neli mõtlemapanevat sõnapaari: peab tahtma, peab oskama, peab suutma, peab teadma.

Kuues töörühmas arutati, vaieldi ja tehti ettepanekuid. Kokkuvõtete tegemisel, küsimiste ja vastamiste käigus selgus peagi, et huvijuhi ametijuhendi kinnitamise suhtes ei leita ühist keelt. Tõdeti, et kahe konverentsi vahel ei suutnud haridusministeerium, kultuurikolledž ja Eesti Huvijuhtide Liit teha piisavat koostööd.

Töörühmade juhtide ettepanekul otsustati jätkata tööd läbi kolme seminari, kus saavad kokku kõik osapooled, kaasates teoreetikuid, praktikuid ja vajadusel ka eksperte.

Järgmine konverents toimub 24. ja 25. märtsil 2001 Viljandi Kultuurikolledžis. See peab määratlema huvijuhi funktsioonid, pädevuse, nõuded, õppeasutuste ja koolituste õppekavad ning kokkuvõttes kompleksse tegevuskava, mille alusel saab välja anda ja kinnitada huvijuhi ametijuhendi. Esimene seminar toimub Eesti Huvijuhtide Liidu initsiatiivil novembri lõpus.

Lp kehalise kasvatuse õpetaja!

Eesti Kergejõustikuliit korraldab **25. novembril kergejõustikualase metoodilise seminari** Coca Cola "TV 10 olümpiastarti" võistlussarjas osalevate koolide kehalise kasvatuse õpetajatele. Seminari algus **kell 11 Tallinna Spordihallis** (Herne 30, Tallinn).

KAVAS: • Madallähte- ja kiirjooksu erialased harjutused, õpetamise metoodika – Valter Espe; • Kaugushüppe erialased harjutused ja õpetamise metoodika – Sven Andresoo; • Kuulitõuke erialased harjutused ja õpetamise metoodika – Ants Kiisa; • Keskmaajooksja üldkehaline ja vastupidavuse arendamine – Uno Källe; • Eesti kooliõpilaste sportimishoiakud – Marion Piisang.

Registreerida 23. novembriks EKJL, Regati pst 1, 11911 Tallinn, **faks 6 398 667, tel 6 398 668**, Silva Rahnel.

Osavõtumaks 200 kr tasuda 23.11. EKJL-i arveldusarvele 221002102439 Hansapangas, kood 767, märgusõna "TV 10 olümpiastarti".

TiiT REISID

JÕULUMEELEOLU

- **Mamsli mängutoas Palmse mõisas Lahemaal.** Hind 160 kr.
- **Jäneda lossis Kõrvemaal.** Hind 125 kr, koos Tähetorni kontserdiga 140 kr.
- **Tootsi koolimajas Palamusel.** Hind 195 kr.
- **C. R. Jakobsoni talumuuseumis Kurgjal.** Hind 150 kr, koos jõulupraega 175 kr.
- **Kaptenite külas Käsmus.** Hind 165 kr.
- **Tedremaa talus ehk Harjumaa muuseumis Keilas.** Hind 80 kr.
- **Mulkide pealinnas Viljandis.** Hind 150 kr, koos linnaekskursiooniga 160 kr.
- **Jõulumäel Pärnumaal.** Hind 150kr, koos Pärnu linna ekskursiooniga 160 kr.
- **Pallase tallides Lahemaal.** Hind 115 kr, koos sooja toiduga 135 kr.
- **Riias.** Hind 250 kr (ekskursioon hinna sees, lisatasu eest muuseumide või veepargi pilet).
- **Helsingis.** Hind 850 kr (laevasõit, ööbimine laeval, hommikusöök ja ekskursioon hinna sees, lisatasu eest kas Serena või Heureka teaduskeskuse pilet).

AEG: detsember 2000.
GRUPI SUURUS: alates 30 + 3 inimesest.
Hinnad sisaldavad bussisõitu ja programmi kohapeal.

Küsi lisainfot Tiit Reiside büroost
Narva mnt 27, Tallinn.
Tel 6 623 762, 6 409 168,
e-post: tiitreis@datanet.ee.

PALUN MÕELGE juba nüüd kevadele ja suvele:

TENSI REISID

Ungari	16.–21.03.	(al 1890 kr)
Alustame A-st ja B-st	18.–24.03.	(al 2190 kr)
London	16.–23.03.	(al 4490 kr)
Pariis ja Euro-Disneyland (edasi-tagasi laevaga)	17.–24.03.	(al 3690 kr)
Ikka Viin, Viin, Viin	18.–23.03.	(al 2590 kr)
Romantiline Baierimaa	18.–25.03.	(al 3290 kr)
Kuldne Praha	17.–21.03., 18.–22.03.	(al 1520 kr)
Päev Riias (veepark, loomaaed, linnaekskursioon jpm) kuupäevad teie valikul		(al 125 kr)

Lisaks neile St Peterburg, Leedu, Taani Legoland, Rootsi Pipimaa, Norra jpm.

KOOSTAME PROGRAMME VASTAVALT TEIE SOOVIDELE, HELISTAGE JA KÜSIGE!

Grupitellimusi võtame vastu 23. detsembrini.

Info telefonidel
(07) 441 574, 432 935, 340 033, Tartu, Turu 3;
6 703 333, 6 703 000, Tallinn, Akadeemia tee 15;
(044) 26 300, 26 305, Pärnu, Ringi 10;
www.tensireisid.ee

PEREREISID

- **Sõidame jälle Riiga!** Sõit **175 kr**, lisaks muuseumid, tsirkus (R, L, P), veepark.
- Jõuate veel tellida ka reisi **Lapimaale** (3 programmi), hinnad **1450–1850 kr**.

Reisibüroo Perereisid
Tartu, Pepleri 10–34, tel (07) 430 098,
Tallinn, Pärnu mnt 22, tel 6 313 645.
www.perereisid.ee.

Reisi-korraldaja RINGREIS

Pärnu mnt 16, Tallinn
Tel: 6 314 912
Faks: 6 314 913
E-post: ringreis@ringreis.ee
www.ringreis.ee

Tellimusreisid koolidele:
- 1-päevane **Heureka** teaduskeskuse külastus – 420 kr /õpil
- **Jõulureis Rovaniemi** koos Oulu veepargi külastusega (4 päeva) – 30 + 1 in 1530 kr, 40 + 2 in 1370 kr.

Toimumise aeg kokkuleppel.

Õpetajate Leht

Praegu veel tellimishind TERVEKS AASTAKS ainult 156 krooni.

ÄRA USU KUULUJUTTE!

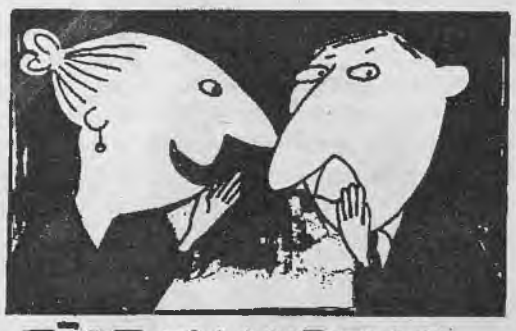

TÕDE ON KIRJAS ÕPETAJATE LEHES.
KAS OLED JUBA TELLINUD?

Reisimix Reisibüroo soovitab:
* jõuluaskeldused Oru talus 10.–22.12.;
* ekskursioonid lõpuklassidele:
  - Ahvenamaa, 5 p,
  - Ajalooline Norra, 9 p,
  - St Peterburg ja Romanovid, 3 p.

Küsi infot:
Rakvere, Rohuaia 21;
tel (032) 24 693;
e-post:
reisimix@estpak.ee;
www.estpak.ee/~reisimix.

Kehra Keskkool 150

ÜLO TIKK

Iga eestlane teab Anija mehi, kes 1858. a talurahvarahutuste aegu Tallinnas tõde ja õigust nõudmas käisid. Vaid kohalik rahvas teab aga, et juba enne talurahvarahutusi, 1850. a, asutati Anija vallas Kehra külas talurahvakool.

Küla kasvas pärast Balti raudtee avamist 1870. a kiiresti ja muutus pärast sulfaattselluloositehase käiku minemist 1938. a töölisasulaks. Just tehasetööliste lastele ehitati Kehrasse tolle aja kaasaegseim koolihoone, nüüdne algklasside maja.

Täna õpib Kehra Keskkoolis 56 õpetaja käe all 763 õpilast, neist 484 eesti ja 279 vene keeles. Kakskeelne on keskkool 1946. aastast. 1962. aastast tegutseb Kehras muusikakool, praegu kunstide kool.

Juubeliks valmis kooli ajalooraamat (peatoimetaja emakeele- ja kunstiõpetaja Enda Trubok), mis sisaldab kooli üksikasjalikku kroonikat sõnas ja pildis ning mille lehekülgedel meenutavad oma koolipäevi vilistlased. Õpilaste omaloomingut tutvustab kooli almanahh. Kauaaegse füüsikaõpetaja ja tänase direktori Olav Eensalu sõnul on koolipere juubelitrükiste eest tänu võlgu suursponsorile Eesti Raudteele, kes eraldas 50 000 krooni. Suurfirma eesotsas seisab kooli vilistlane Parbo Juchnewitsch.

Legendaarsed õpetajad

Kooli näo kujundavad õpetajad. Sellest kirjutab ka kroonikaraamat, millele üks alusepanijaid oli kuulus loodusteadlane Gustav Vilbaste. Talle oli Kehra kool 1943. aastal esimene töökoht. Hiljem on kooli ajalugu põhjalikult uurinud Maria Ehrenbusch, kes oli kooliga seotud juba 1921. aastast.

"Minu enda eredaim koolimälestus ongi kooli 120. sünnipäevaks valmistumine, mil keskkooliõpilasena kooli ajaloo stendide jaoks materjali valisime," räägib tänane emakeeleõpetaja ja kooli ajalehe "Voh!" juhendaja Anne Oruaas, kes astus Kehra Keskkooli 1. klassi 1961. a. Siis sai valmis praegune koolihoone.

"Minu esimesed ajakirjanikukatsetused sündisid kooliraadios," meenutab õpetaja Oruaas. *"Läksime 9. klassis tüdrukutega füüsikaõpetaja Olavi Vinkmani juurde raadiosõlme asjus läbi rääkima. Ta oli nõus juhendama, aga käskis kõigepealt akendele trellid ette panna. Panimegi – saagisime ja keevitasime raudlatte. Paar poissi oli abiks ka. Aga raadiosaated ei kestnud kaua, sest kogu tehnika varastati korduvalt ära ja tehas polnud nõus uusi seadmeid soetama.*

Õpetaja Vinkman oli seda sorti mees, kes lausa elas koolimajas. Nii võis pühapäevitigi kindel olla, et majja saab iga kell sisse."

Ka nüüd võib nädalavahetustel koolimajas õpetajaid kohata – informaatikaõpetajat Uku Praksi oma arvutifännidega või näitemänguproove tegevat emakeeleõpetajat Endla Klemetsit ja vahel ka Anne Oruaasa ennast koos koolilehe tegijatega.

"Ja muidugi legendaarne Leida Kork," jätkab Oruaas lemmikõpetajate meenutamist. *"Tema matemaatikatunnid käisid naeruga. Oskas kõiki kaasa elama panna. Matemaatika sai käigu pealt selgeks."*

"Nii kaua, kui vilistlasõhtul saavad kokku kasvõi kaks Elmar Reieri õpilast, jätkub neil temast kõneainet," arvab direktor. Väsimatu kehalise kasvatuse õpetaja tuli kooli juba 1947. a ja pidas seal vastu kõrge eani. *"Tema töössesuhtumine, nõudlikkus ja järjekindlus pälvis lugupidamist. Mäletan ühte õppenõukogu, kus poolteist tundi vaieldi, kas anda ühele neiule kuldmedal või mitte. Sõjalist andev Reier oli raudselt vastu, sest tüdruk ei saanud marssimist selgeks – käis kätt ja jalga korraga. See oli vist ainus kord, kui Reier pidi alla vanduma,"* mäletab kolleegi ja nüüdset manalameest Olav Eensalu.

Sport kui visiitkaart

Koolisport, eriti pallimängud, on valdkond, mis Kehra kooli kuulsust toonud isegi väljaspool Eestit. Õpetajatetreenerite Indrek Lillsoo ja Eduard Makejevi käsipallipoisid on võitnud auhindu nii Eesti Koolispordi Liidu meistrivõistlustel kui ka Taanis peetud Cldsaxe Cup'i turniiridel. Neile sekundeerivad õpetajad Evi Lauer ja Urmo Sitsi. Kehvast puust pole ka korvpallurid. Alus pallimängudele pannakse algklassides. Kehra rahvastepallipoisid on pidevalt maakonnas võitjate hulgas – õpetajad-treenerid Evi Lauer ja Maire Normak. Koolile on nime teinud kergejõustiklased – õpetaja Aleksander Meier. Elmar Reieri ajal ka maadlejad.

Emakeeleõpetaja ja koolilehe "Voh!" juhendaja Anne Oruaas peab juubeliväljaande üle aru lehe toimetaja Riina Ottisaare (vasakul) ja õpilaskogu presidendi Maris Salumäega.

Lunaatikud ja "Voh!"

Lunaatikuteks kutsuvad ennast Kehra kooli näitlejad, aastaid õpetaja Endla Klemetsi juhendamisel kooliteatrite festivalidel esinenud ja mitmeid auhindu noppinud trupp. Kõige edukam on olnud tänavune aasta, mil Harjumaa kooliteatrite festivalil võideti *grand prix* ja Saaremaal sai õpetaja Klemets parima juhendaja auhinna.

Koolilehe juhendaja õpetaja Anne Oruaas, kes ennast TÜ-s meediakursustel täiendanud, leiab, et koolileht pole uudisteleht – pigem kooli kroonika täiendaja. *"Ehkki lapsed teevad lehe algusest lõpuni ise, ka küljendamise on arvutiõpetaja neile selgeks teinud, vajavad nad õpetaja suunavat kätt."* Kehra koolileht annab sõna ka algklassiõpilastele ja pühendab ühe külje vene osakonnale, ehkki neilgi ilmub oma väljaanne "MAX" (võta elult maksimum). Koolivälјaanded ei jäta vahele ühtegi tähtsamat koolielu sündmust, olgu tegu aineolümpiaadi või mälumängu, Wiiralti päeva või emakeelepäeva tähistamise, õpilastööde näituse või Jüriöö jooksuga. Leht annab teada, kuidas võõrustati Kehras Leppävirta sõpruskooli õpilasi Soomest ja kuidas läks kehralastel sõpruslinnas Salos peetud laste muusika- ja tantsufestivalil.

Kool kui kultuurikeskus

"Mul on koolipidusid vaadates siiani silme ees, kuidas meie pidime peol käima pruunides koolivormikleitides, millel võis kaunistuseks vaid valge pitskrae peal olla. Poisid seisid troppis saali uksel ja kui muusika mängima hakkas, tulid mõned julgemad tantsule paluma," meenutab kuldseid kuuekümnendaid huvijuht ja kooli rahvatantsuhing Tiina Rulli.

Kooli õpilaskogu -presidendi abiturient Maris Salumäe sõnul on agaramad koolipidude korraldajad just keskastme klassid. *"Gümnasistid ei võta eriti vedu ja on valmis vaid kritiseerima,"* tõdeb president. Kui kümme aastat tagasi olid isamaalisuse tuhinas popid mardi- ja kadripäevad ning au sees rahvakombed, siis täna tungib peale lääne kultuur. Tähistatakse halloweeni, popiks on muutunud valentinipäev, menukad on *playboxi show*'d.

"Linna klubid on nii viletsas seisus, et ei kannata enam filmegi näidata. Ainus korralik saal on koolis, kus peetakse Kehra linna ja Anija valla pidulikumad aktused ning linnapea vastuvõtud. Koolis käib kogu linna kultuurielu, kõik kontserdid ja teatrietendused korraldatakse meie majas," räägib huvijuht.

Linna kool

Olav Eensalu hindab linnavalitsuse ja linnapea Jüri Lillsoo püüdu kooli igati toetada. Direktor tunneb rõõmu, et linn pole koolile õpikute ja ilukirjanduse soetamisel sente lugenud. *"Saime tervele klassile osta õigekeelsussõnaraamatud. Linnavalitsus ei hoia kokku ka huvitegevuse toetamisel, vaid maksab kinni kuue ringijuhi töötasud,"* ei tea Eensalu selliseid näiteid mujalt koolidest tuua.

Ehk just seetõttu, et linn kooliga arvestab, õpivad Kehra kooli lõpetanud meelsasti õpetajaks. Vene kooli õppealajuhataja Zoja Meieri sõnul läks kevadisest lennust üks eesti keelt ja teine matemaatikat õppima. *"Loodame, et tulevad tagasi nagu meie üheksa aasta tagune kuldmedaliga lõpetanud vene filoloog Maia Põlajeva."* Mulluse lennu 17 lõpetanust pääses Eesti kõrgkoolidesse 10, tänavuse lennu 14 lõpetanust ühitas 11 eesti keele riigieksami kodakondsuseksamiga. Keelebarjääre ega -probleeme pole Kehras kogu kakskeelse kooli ajaloos olnud.

Kolmandik õpetajatest on oma kooli vilistlased. Direktor usub, et kunagi meenutatakse ka tänaseid noori kolleege kui legendaarseid õpetajaid.

Kehra Keskkool kutsub oma endiseid õpetajaid ja õpilasi juubeliõhtule 11. novembril kell 18.

Vene kooli õppealajuhataja Zoja Meieri ja huvijuhi Julia Hotijenko sõnul pole kakskeelses koolis keeleprobleeme olnud.

Käsitööõpetaja Leili Reiman on 23 aastat Kehra neidudele näputööd õpetanud ja pitsiheegeldamise õpetuseks raamatugi kirjutanud.

TERJE LEPA fotod

Tallinna Polütehnikum 85

SIRJE TOHVER ÕpL

Kogu Eestis tuntud poistekoolil, Tallinna Polütehnikumil, on pikk ja kirev ajalugu, mida iseloomustab hulk reorganiseerimisi, nimevahetusi, kolimisi ühe katuse alt teise. Peavarju on leitud näiteks praeguses Harju tänava ärikeskuse majas ja TTÜ Kopli õppehoones, aga tuldud toime ka palju kitsamates oludes. Tõnismäe maja muudeti kohe pärast selle valmimist 1941. a suvel kasarmuks, tehnikum sai selle täielikult enda valdusesse alles 1949. aastal.

Tallinna Polütehnikum on populaarne kool. kus käiakse suguvõsade kaupa. "Ellerite dünastia – vanaisa, isa ja poeg –, seitse Leostet," loetleb õppedirektor Jüri Mickfeldt. Kõige kuulsamad vilistlased on Gustav Ernesaks, Raimond Valgre, Uku Masing. Praegu teada-tuntud inimestest on TPT lõpetanud Toomas Paul, Väino Rajangu, Arvi Hamburg, Avo-Rein Tereping, Märt Tiru, Henn Pärn jpt.

Õpilasomavalitsuse president Peeter Pärtel (vasakul) ja asepresident Jarmo Nikland elektrimasinate ja -ajamite laboris. TERJE LEPA fotod

Õpilaste arv kasvab

TPT päevaõppes õpetatakse põhikooli baasil elektriseadmeid ja -süsteeme, tööstus- ja soojusautomaatikat, personaalarvuteid ja arvutivõrke ning telekommunikatsiooniseadmeid. Kahte viimati nimetatud eriala lühendatud õppeajaga ka keskkoolilõpetanutele. Erialaõpet toetavad arvuti- ja raadiotehnika ring. Kõigile erialadele on konkurss. Jüri Mickfeldt ütleb, et kuna infotehnoloogia ja tootmine hakkavad järjest enam läbi põimuma, püütakse noortel kujundada võimalikult lai silmaring.

Õpilaste arv on aasta-aastalt kasvanud. Tänavu õpib päevaõppes 930, kaugõppes 150 noort. Neist kolmandik on vene keelt kõnelevad. "Me suudame vene ja eesti õpilasi koos õpetada – kõik keskkoolirühmad on segarühmad," ütleb Jüri Mickfeldt. Kuigi vene põhikoolist tulnud saavad õppida vene keeles, on tung eesti rühmadesse suur. Segaperedest õpilastega probleemi pole, puht vene peredest pärinevatega aga küll. Sageli tuleb õpetajal mõisteid kahes keeles selgitada.

Polütehnikum on poistekool – 900 poissi ja vaid 30 tüdrukut. Küllap sellepärast on seal ainulaadsena kogu Eestis säilinud sõjaline algõpetus, mis nüüd riigikaitse nime kannab. Õpetavad kehalise kasvatuse õpetajad Kalle Rea ja Peeter Laur. Iga õppeaasta lõpeb riigikaitselaagriga sõjaväeosas.

TPT õpilaskogu on noor, aga teotahteline. Poisid teevad õpetaja Kalle Sammali juhendamisel kooli veebilehte, hoiavad kaasõpilased TV-süsteemi vahendusel koolieluga kursis. TPT algatusel on loodud viie kesklinna kooli omavalitsuste liit Sigma. "Koos on parem üritusi korraldada," selgitab õpilaskogu president Peeter Pärtel. Meil puha poisid, gümnaasiumides on aga tüdrukute ülekaal." Tänavu sügisel pandi alus õpetajate päeva tähistamisele. Õpilaskogu on täis võitlusvaimu. Eelmisel kuul käidi Rahvusraamatukogu ees noorte lugejate õiguste eest seismas, mis sellest, et probleemi lahenduses üksmeelele ei jõutud. Kavas on võidelda välja paremad ühiselamutingimused. Selgituseks olgu öeldud, et TPT-lt on kaks ühiselamukorrust ära võetud ja poisid elavad üsna kitsastes oludes.

Tallinna Tehnikumi pruunist ja sinisest kangast õmmeldud lipp oli rasketel aegadel lahtiharutatuna peidus ühe õpetaja köögisahtli all. 1970. aastatel tõi tundmatuks jäänud daam selle koolimajja, kus see veel paar aastakümmet varjul seisis. Pildil hoiab lippu kooli õppealadirektor Jüri Mickfeldt.

Õpetajad on tublid

"Õpetajate-metoodikute ja vanemõpetajate arvult ei saa ükski kool meie vastu," ütleb endine direktor ja praegune ajalooõpetaja Matti Palu. Arvud on tõesti aukartust äratavad, vastavalt 11 ja 23, neist üks teaduste ja kolm filosoofiadoktorit. Kolm õppejõudu õpib magistrantuuris. Ülekaalus on meesõpetajad, naisi on koolis vaid kolmandik. Õpetajad-metoodikud Hugo Tartlan ja Udo Usai, vanemõpetajad Jaan Kuus, Ott Lilleberg ja Arvi Pitsner, nooremõpetaja Roman Petrašvili ning kutseõpetajad Toomas Priimets ja Raivo Timm on oma kooli vilistlased. "Nii häid õpetajaid nagu siin majas enam ei tehta," ütleb Matti Palu. Õpetajaskond on väga püsiv. Õnneks, sest noori polegi kuskilt võtta.

Ka õpetajatest õpikuautorite arvult on TPT-le keskastme koolide hulgas raske võrdset leida. Aastatega välja antud erialakirjandus on aga paljuski vananenud, kui Endel Reimani ja Viktor Luigelahe siiani kasutusel olev matemaatika õppekomplekt välja arvata. Uute erialaõpikute kirjastamine jääb raha taha pidama. Üht-teist on siiski PHARE ja SA Eesti Kutseharidusreform toel välja antud. Kokkulepe Helsingi energiaettevõtte ja Eesti Ettevõtjate Liiduga annab lootust, et uued õpikud ei jää tulemata.

Cambridge'i ülikool testib

"Teiste kutsekoolidega võrreldes oleme fantastiliselt heas olukorras," ütleb inglise keele õpetaja Ege Meister, esimese kutsekoolidele mõeldud inglise keele õpiku üks autoritest. "Võõrkeeletundide arv on algusest lõpuni suhteliselt suur. Esimesel kursusel saavad õpilased peamiselt kõnekeelt, seejärel lisandub erialakeel. "Meie õpetajad peavad oskama elektrist arvutini kõike. Et anname näpuotsaga ka inglise ärikeelt, valis Cambridge'i ülikool meie õpilased oma katsejänesteks, kelle peal inglise ärikeele tasemeeksameid testida." Inglise keele riigieksami tulemustelt on TPT kutseõppeasutustest parim, teistes ainetes teisel kohal, kusjuures eksami teevad väga paljud õpilased.

Ei tooda töötuid

Jüri Mickfeldt ütleb, et kuna õpetatavad valdkonnad on väga laiad ja põhikooli lõpetanud saavad lisaks erialasele ja üldtehnilisele ettevalmistusele ka üldhariduslikku koolituse, pole ükski TPT lõpetanu seni tööta jäänud. Ta uurinud ise linna tööhõiveametist järele, kas mõni nende vilistlane on seal tööotsijana kirjas. Selgus, et ei olnud. "Eestis pole elektriettevõtet, kus ei töötaks TPT lõpetanuid. Paljud tööandjad eelistavad TPT kasvandikku tehnikaülikooli lõpetanule. Kui pisut lihtsustada, siis ülikoolist tulnu tahab inseneri kohta, kirjutuslauda ja arvutit. Meie lõpetanu saab lisaks paberitööle ka tehnikaga hakkama. Võtab haamri ja jootekolvi kätte ning teeb seadme ise valmis. Meie õppekavas on suur rõhk praktikal. Oleme püüdnud ettevõtjad endast huvituma panna, et see formaalseks ei jääks. Kahjuks pole Eestis nii laia profiiliga ettevõtteid, kus õpilane saaks tervikpildi kogu õpitavast valdkonnast."

Matti Palu sõnul on üldhariduslik pool nii tugev, et lõpetanu võib minna ükskõik millisesse kõrgkooli, kas või TTÜ-sse või konservatooriumi edasi õppima. Kõige rohkem minnakse muidugi tehnikaülikooli, tänavu astus TTÜ-sse 13 lõpetanut. IT-kolledžisse läksid peamiselt varasemate aastate lõpetanud, kelle töökoht õpinguid rahastab. Paljud TTÜ õppejõud on tehnikahariduse juurde jõudnud just Polütehnikumi kaudu, teiste seas TPI kunagine rektor Agu Aarna, TTÜ Elektriajamite Jõuelektroonika Instituudi direktor Juhan Laugis, Jaan Järvik, Rain Lahemets, Vahur Mägi, Rein Kütner jt.

Areneb kiiresti

TPT õppevahendid olid Eesti Vabariigi algusaastatel ajast ja arust. Kohapealt polnud aga peale joonlaudade ja sirklite suurt midagi võtta – kõik tuli Läänest hankida. "Kümne aastaga oleme teinud suure hüppe, jõudnud haridusministeeriumi ja Lääne humanitaarabi toel peaaegu nõutavale tasemele." Peamine abi on tulnud Soomest ja Saksamaalt, aidanud on Rootsi, Taani ja Iirimaa. TPT-s on kolm uute Pentium 300 arvutitega varustatud arvutiklassi, laborites on kasutusel ka vanemad versioonid. "Oleme välja töötanud arvutite rotatsioonikava, mis võimaldab neid efektiivsemalt rakendada," ütleb Jüri Mickfeldt. Kõige värskem uudis on, et Saksa firma LUCAS-NÜLLE aitab seadmetega varustada Eestis unikaalse integreeritud elektroonikalabori, kus saab teha seitsme aine laboritöid. Saksamaal jääb toimuva reformi käigus üle hulk kasutuskõlblikku õppetehnikat, mille pakkumist TPT-le vahendab Saksamaa sõjaväeatašee Baltikumis. Jüri Mickfeldt lubab teha range valiku, rämpsu vedamise aeg olevat läbi.

- 1915 – Tallinna Poeglaste Kommertskool
- 1918 – Linna Reaalkool
- 1919 – Tallinna Linna II Reaalkool
- 1923 – Tallinna Linna Tehnika Ühisgümnaasium
- 1925 – Riigi Tehnikagümnaasium
- 1929 – Tallinna Tehnikum
- 1944 – Tallinna 1. Tööstustehnikum
- 1945 – Tallinna Elektromehaanika Tehnikum
- 1952 – Tallinna Kommunaal-Ehitustehnikum
- 1956 – Tallinna Polütehnikum

Likvideerimine pole reform

Jüri Mickfeldt ei mõista, miks kutseõppeasutuste seadust tehes Soomest eeskuju ei võetud. "TPT 3. kursuse lõpetanud on Soome ametikõrgkoolides õpinguid jätkates kahe aastaga inseneripaberid saanud, seega pärast põhikooli lõpetamist viie aastaga kutsekõrgharidusseni jõudnud. Meie vabariigis see võimalus välistatakse ja tehakse kutsekõrghariduse saamine võimalikuks ainult pärast keskkooli lõpetamist. Kas me oleme tõesti nii rikkad?" TPT pikaajalised kogemused näitavad, et põhikooli lõpetanute areng on keskkoolilõpetanute omast tunduvalt kiirem, nende väljalangus väiksem ja kutsekindlus suurem. Miks? Sest nad on õpitavast erialast tõsiselt huvitatud, enamasti sellega huviringis varemgi tegelnud. Liiati on elektrit ja elektroonikat nooremas eas kergem õppida. Rein Kask ütleb, et asju, mida ei saa käega katsuda, tuleb ette kujutada. "Sellest, kellel puudub tehnilise abstraktsiooni võime, ei saa iialgi tehnikainimest. Nooremalt on seda võimet kergem arendada."

"TPT väärib säilimist, sest ta on unikaalne, teist niisugust poistekooli pole kogu vabariigis," väidab Jüri Mickfeldt. Liitmine Tallinna Tehnikakõrgkooliga tähendaks, et järgmisest aastast põhikooli baasil vastuvõttu ei oleks. Tõenäoliselt kaoksid ka kaks õppevaldkonda, sest keskkoolilõpetanutest on väga raske komplekteerida nii tööstus- ja soojusautomaatika kui ka elektriseadmete ja -süsteemide eriala, mida tööandja täna väga nõuab. Oleks ainult poisse praktikale anda. "Meie oleme teinud poistele selgeks, et arvuti pole võlukepike, mis tööd ja leiba annab. Võlukepike on eriala pluss arvutioskus. Positiivne tagasiside näitab, et nii lõpetanud kui ka nende tööandjad on tehnikumiga rahul," tõdeb Jüri Mickfeldt. Meie kooli pole vaja selleks, et anda õpetajale või haridusministeeriumi ametnikule tööd, vaid selleks, et koolitada ettevõtjale tööjõudu. Tööandja on aga hoopis ära unustatud. Likvideerimine pole reform. Reformil peaks olema positiivne tulemus. Praegusel juhul seda pole," teeb Jüri Mickfeldt kooli 85. aastapäeva künnisel nukra kokkuvõtte.

Õnnitleme

75

Hans Makus,
Rapla Ühisgümnaasiumi endine direktor.

70

Arved Kiisk,
Võru 1. PK endine õpetaja.

Asta Mais,
Kaiu PK endine õpetaja.

Leili Valge,
Räpina Ühisgümnaasiumi endine õpetaja.

65

Helmi Kadak,
Puurmanni KK endine õpetaja.

Maie-Reet Aaberg,
Kolga KK õpetaja ja õppealajuhataja.

Ester Kivi,
Türi Gümnaasiumi endine õpetaja.

Ain Sander,
Saku Gümnaasiumi õpetaja.

60

Aire Neppo,
Loitsu lasteaia õpetaja.

Merike Roomet,
Rahumäe PK õpetaja.

55

Elle-Kai Karo,
Tartu Ehitus- ja Kergetööstuskooli õpetaja.

Maimu Lehtmets,
Tallinna 5. Lasteaia õpetaja abi.

Viive Linnjärv,
Lehtse Pk direktor.

Maie Liske,
Lasteaia Pallipõnn kasvataja.

Hedi Rell,
Põltsamaa Ühisgümnaasiumi meditsiiniõde.

50

Eva Pree,
Vastse-Kuuste Kooli õpetaja.

Siit nurgast ja sealt nurgast

Narkoennetuse õppepäev Vana-Vigalas

ENE RAUD

Vana-Vigala tehnika- ja teeninduskoolis oli narkoennetuse õppepäev "Parem karta kui kahetseda". See oli eelkõige täiskasvanute koolitus, et osata olla tähelepanelik võimaliku ohu puhul.

Koos oli 57 kuulajat. Kaheksatunnine koolipäev möödus kiiresti, sest läbiviijad olid Tartu tippspetsialistid Sirje Voronina ja psühhiaater Ilmar Laas. Lektorite meeskonnatöö oli tõeliselt nauditav. Tervisliku lõunalaua tegid õpilased, keda juhendasid tootmisõpetajad Liia Rumma, Malle Õun ja Inge Rego.

Käisime ekskursioonil Tallinna Wismari haiglas, kus noorukite psühhiaater tohter Kanter käsitles eelsoodumust ja riskigruppe. Tutvusime ka AIDS-i ennetuskeskusega ja projektiga "Meritäht", käisime metadooni asendusravikeskuses ja päeva lõpetasime Kadrioru kunstimuuseumis.

Rapla linn ja vald jagavad rüblikuid

MARIS OJAMURU,
Rapla LV avalike suhete spetsialist

Kolmandat aastat järjest andsid Rapla linn ja vald 27. oktoobril välja ühise haridusauhinna "Rapla rüblik", millega tunnustatakse pikaaegset ja edukat haridustööd, aga eriti jooksval haridusaastal silma paistnud arendus- ja projektitööd.

Rübliku pälvisid **Arved Allemann** – Rapla valla Kodila PK kauaaegne direktor; **Rein Kadarpik** – Rapla Laste- ja Noorte Spordikooli treener; **Urve Uusberg** – noortekoori Mitteriinimanda hooaja kontserttegevuse, Põhjamaade koorifestivalil osalemise, Tartus ja Rapla maakonnas toimunud kontsertide eest; **Ebe Eesmaa** – lasteaia Päkapikk õppe- ja kasvatustöö põhjaliku analüüsi ja sellele tugineva õppekava koostamise eest; **Maie Metsniit** – kauaaegne ja tipptasemel võõrkeeleõpetaja.

Lp autorid!

Toimetus ei saa teile määrata honorari enne, kui olete teatanud meile oma andmed:

- ees- ja perekonnanimi,
- isikukood,
- kodune aadress,
- arvelduskonto.

Võimalusel teatage palun ka

- kontakttelefonid,
- e-posti aadress.

Mainori Majanduskool
Mainor School of Economics

Mainori Majanduskool tervitab oma 8.sünnipäeval kõiki endisi ja praegusi õpilasi, õppejõude ning kaastöötajaid ja soovib edu edaspidiseks!

Näitusele!

Kullo Lastegaleriis Kuninga 6 saab 19. novembrini vaadata Triinu Jürvese (s 1974) näitust "Punane ja sinine".

Triinu Jürves lõpetas Eesti Kunstiakadeemia sellel aastal maali erialal. Diplomitööks oli maaliseeria "Tandrid". Näitusele nime andnud seeria on diplomitöö edasiarendus.

Lisaks on eksponeeritud töid ka 1999. aastast. Kõik tööd tegelevad inimese dekonstruktsiooniga erinevatest aspektidest eri tasanditel.

Samas on eksponeeritud Tallinna Kesklinna Pensionäride Päevakeskuse käsitöömeistrite kaunid ja värvikad kudumid ja gobeläänid.

Galerii on avatud K–E kella 11–17.

Saue Gümnaasium ootab vilistlasi ja endisi õpetajaid

kooli 15. aastapäevale reedel, 24. novembril kell 18.
Kontsert-aktus, järgneb peoõhtu.
Osavõtumaks 70 krooni tasuda Saue Linnavalitsuse arvele 1120216786 Hansapangas (märgusõna "aastapäev") või kohapeal.
Neljapäeval, 23. novembril kl 18.30 korvpallivõistlused vilistlaste ja kooli võistkonna vahel.

Parandame vea!

Eelmises ÕpL-is väitluses poiste tööõpetuse üle on lk 10 omistatud Tõnu Tammari küsimused eksikombel Veiko Metsaarele. Palume vabandust!

VIKERRAADIO "SPEKTER"

Haridusteemad Vikerraadios

igal kolmapäeval kell 16.05

Konstantin Ojaveer
18.04.1933–1.11.2000

Ootamatult on katkenud kauaaegse pedagoogi ja koolijuhi elutee. Igavesele unele suikus endine Värska Gümnaasiumi direktor Konstantin Ojaveer, kelle elutöö oli õpetamine.

Räpina Keskkooli lõpetamise järel 1952 alustas ta töömeheteed õpetajana Petseri rajooni Koselki 7-klassilises koolis. Samal ajal jätkusid õpingud Tartu Õpetajate Instituudis. Tegevteenistusest vabanemise järel töötas õpetaja ja koolijuhina mitmes Räpina ja Põlva rajooni koolis. Töö kõrvalt õppides lõpetas Tartu Riikliku Ülikooli vene keele ja kirjanduse erialal.

Elutöö on seotud Värskaga. Kindla käega ja tulemuslikult juhtis ta aastail 1975–1996 Värska Gümnaasiumi. Siia aega jäävad uue koolihoone ehituse ja valmimisega seotud mured ning rõõmud.

Igapäevatöö kõrval pööras Konstantin Ojaveer suurt tähelepanu pidevale õppimisele ja enesetäiendamisele. Töö ja õppimise kõrval jätkus tal aega mitmesugusteks harrastusteks. Ta oli suur loodusesõber, rännumees ja aiandushuviline.

Konstantin Ojaveer oli tunnustatud ja hinnatud pedagoog ning koolijuht, aktiivne ühiskonnaelu tegelane. Ta oli kõigis ettevõtmistes väga järjekindel ja visa, sõbralik ning abivalmis inimene.

Kauaaegset andunud koolimeest mälestavad
Värska Gümnaasium
Põlva Koolijuhtide Ühendus
Põlva Maavalitsuse haridus- ja kultuuriosakond

Henrik Ahven
14.11.1935–2.11.2000

Sügis 2000 jäi viimaseks Pärnu Kutsekeskkooli kauaaegsele direktorile Henrik Ahvenale. Lahkus töökas koolimees ja hea kolleeg.

1970. a tuli puidutöö kogemustega Henrik Ahven tollasesse Pärnu Linnakutsekooli nr 13, kus töötas algul vanemmeistrina, seejärel erialaõpetajana. Alates 1983. aastast kuni käesoleva aasta oktoobrini oli ta Pärnu Kutsekeskkooli direktor.

Henrik Ahvena nimega on seotud vilgas ehitustegevus koolis. Tema viimaseks tööks oli kaasaegse õppeköögi väljaehitamise ja sisustamise korraldamine. Kool osales aktiivselt PHARE kutsehariduse reformi programmis, saades pilootkooliks ehituse erialadel.

Direktorina jätkus Henrik Ahvenal hoolt ja tähelepanu nii õpilaste kui ka kaastöötajate jaoks. Ta ei kartnud teha otsuseid ega kanda vastutust.

Isakodust Viljandimaalt sai ta kaasa loodusearmastuse. Kuid enam ta kalavetel ei käi... Auga väljateenitud puhkus jäi saamata.

Langetame leinas pea väsimatu töömehe ja hea kolleegi mälestuseks.

Haridusministeeriumi kutsehariduse osakond
Sihtasutus Eesti Kutsehariduse Reform
Pärnu Kutseõppekeskus

Eeva Niinivaara
20.12.1901–29.10.2000

29. oktoobril suri eesti keele- ja kirjandusteadlane Eeva Niinivaara, kes alates 1930. aastast elas Soomes.

1901. aastal Siimustis sündinud Eeva Niinivaara töötas 1928.–1930. aastatel Võru Õpetajate Seminaris eesti keele ja kirjanduse õpetajana; 1945–1971 Helsingi ülikoolis eesti keele ja kirjanduse lektorina. Noorusaega, sh Võru Õpetajate Seminari aastaid, on Niinivaara meenutanud mälestusteraamatus "Paistab ikka seesama päike" (1987); tema mõned aastad tagasi helilindistatud mälestusi saab kuulata Eesti Pedagoogika Arhiivmuuseumis.

Eeva Niinivaara oli Johannes Käisi Seltsi auliige. 1996. aastast hoogustus tema koduvallas, Jõgeva vallas, Eeva Niinivaara tegevuse uurimine, koostöös Soome Instituudiga antakse välja Eeva Niinivaara stipendiumi gümnaasiumiõpilas(t)ele, kes on pikemas ajavahemikus silmapaistvalt esinenud humanitaarvaldkonnas. Friedebert Tuglase Selts on alates 1982. aastast andnud välja Niinivaara stipendiumi eesti kultuuri tutvustajaile Soomes.

Eeva Niinivaara
20.12.1901–29.10.2000

Kunagist Võru Õpetajate Seminari õpetajat mälestavad endised seminarsitid ja Johannes Käisi Selts.

IN MEMORIAM
Käisi-truu Eisen

Ferdinand Eiseni suhe haridusloogа oli palju selgem ning ühtaegu tundlikum kui eesti õpetajal keskeltläbi, haridusministritest kõnelemata. Ta oli minevikujuuri austav tark mõtleja ning Johannes Käisi õpilane.

Tõsi, F. Eisen sai J. Käisi juhitud Võru Õpetajate Seminaris käia vaid paar aastat, siis see õppeasutus suleti. Järgnevail aastail pürgis ta kooliõpetaja kutse poole Läänemaa Õpetajate Seminaris ning Tallinna Pedagoogiumis. Ometi jäi F. Eisen hinges truuks Võru seminari vaimule, J. Käisi ideedele. Jäi surmani Käisi-truuks.

1946. a ilmus J. Käisi "Valitud tööd". See oli mitmekihiline raamat. Valvas parteiline silm ei lasknud end petta nõukogulikust leksikast ja viidetest. Ta märkas rõhuasetust õpilase individuaalsusele ja iseseisvale tegevusele – Stalini ajal! Pidi märkama sedagi, et raamatu lõppu paigutatud J. Käisi artiklite bibliograafia peidab endas kutset üle lugeda ja järgida Eesti Vabariigi aegset pedagoogilist kirjasõna. Juhtus see, mis juhtuma pidi: valvsad ründasid. Kohalik kompartei keskkomitee büroo tunnistas Käisi teose kahjulike kodanlike ideede levitajaks, mõistes teiste seas hukka ka ametiühingute kesknõukogu aseesimehe asetäitja Eiseni, kes "mitte ainult J. Käisi raamatu arutlemisel raamatut [ei] kritiseerinud, vaid on, vastupidi, tema kahjulikke kontseptsioone kaitsnud".

1958. a, nn sulaaegu tulid kokku endised Võru Õpetajate Seminari õpilased. Neid ühendas austus J. Käisi vastu ning mure tema pedagoogilise pärandi jäädvustamise pärast. Loomulikult kuulus sellesse sõpruskonda ka Ferdinand Eisen. Juhtus niigi, et saadi kokku Eiseni korteris.

1966. a märtsis pöördusid Heino Liimets, Viivi Maanso, Harald Reinop ja ka tollane haridusminister Ferdinand Eisen ühiselt kompartei keskkomitee poole palvega vaadata läbi Käisi pärandi uurimist takistavad "1946. a antud ebaõiged hinnangud tema loomingule". Haridusministril pidi seejuures olema südamel hoopis midagi muud kui karjääriredel ja/või ametitoolist kinnihoidmise soov. Küllap ta teadis, et kurikuulsal 1950. a märtsipleenumil pani Käisi ühte ritta nn kodanlike natsionalistidega just J. Käbin – esimeseks sekretäriks nimetatav peavõimur. Pöördumine jäi vastuseta.

1970. aastate lõpupoole tegi F. Eisen taas samalaadse pöördumise, seekord koos H. Liimetsaga. Valges majas teatati talle, et Käisi võib küll uurida, kuid avaldada tema töid ei tohi.

Varsti, 1980. aastal sunniti F. Eisen ministrikohalt lahkuma. Sel sündmusel oli tema jaoks ka hea külg: nüüd jäi aega ning tuli juurde iseseisvust J. Käisi pedagoogilise pärandi uurimiseks ning tutvustamiseks.

J. Käisi 100. sünniaastapäevaks ilmus F. Eiseni koostatud kogumik "Koolile pühendatud elu" – tänini põhjalikem ülevaade meie kooliuenduskласsiku elust ja mõttemaailmast. Ja muidugi kirjutas ta kogumikku raamartikli "Silmapaistev eesti pedagoog Johannes Käis".

Samal ajal seadis F. Eisen endale sihi üllitada J. Käisi kapitaalne käsikirja jäänud töö "Õpetuse alused ja teed". Ta tegi Tartu Kirjandusmuuseumis hoitavast käsikirjast koopia, toimetas selle üle, laskis masinakirja trükkida (ligi 700 lk!) ning jäi avaldamist ootama. Ei jõudnud ära oodata.

1980. aastate lõpul, eesti kooli uuel aoajal tuli trükist F. Eiseni koostatud (ja K. Lehe toimetatud) J. Käisi tekstide kogumik õpetajaile kooliuenduslikku mõttetuuma tundmaõppimiseks ("Valik Johannes Käisi töid: kodulugu, üldõpetus, loodusõpetus", 1989). See raamatuke tähistas sammu vaimuilmas loomuliku, kuid eesti pedagoogikale võõraks jäänud traditsiooni – mineviku väärtekstide taasüllitamise poole. 1992. a jõudis F. Eiseni toimetusel lugejaini J. Käisi monograafia "Isetegevus ja individuaalne tööviis" 2. trükk. 1996. a ilmus kirjastuse Ilmamaa väljaandel F. Eiseni koostatud J. Käisi artiklite esinduskogumik "Kooli-raamat".

1994. a valmis F. Eisenil raamat "Kooliuenduse liikumisest Eestis 1918–1940". Esitame selle lõpulõigu: *"Kooliuenduslikumine aitas kujundada omanäolist eesti algkooli, ühendades orgaaniliselt isiksust arvestavat ja arendavat õppeviisi sotsiaalse kasvatusega – kodanliku kasvatusega, kasvatusega kodumaa armastuse vaimus. See areng katkes 1940. aastal meie maa iseseisvuse kaotamisega ja võõrvõimude alla sattumisega."* Need sõnad iseloomustavad ka Eiseni enda pedagoogilisi tõekspidamisi ja raamatu sünnimotiive.

Veebruaris 1990 sündis Johannes Käisi Selts. Enesestmõistetavalt valiti F. Eisen seltsi esimese juhatuse liikmeks. Kui seltsi rüpes tärkas pärast poolt sajandit taas väljaanne "Kooliuenduslane", avas F. Eisen esimese numbri artikliga "Kooliuenduslase" sünd ja taassünd". Järgmises kahes numbris võttis ta vaatluse alla 1946. a valusad sündmused J. Käisi ja tema "Valitud teostega" seoses. Nüüd võis ta tõdeda, et "J. Käisi pedagoogiline pärand avaneb ja suubub tänapäeva kooliuendusse". 1990. a-st tänini on ilmunud 34 numbrit "Kooliuenduslast", neist 14-s on kirjutis F. Eisenilt. Viimati 1998. a – võitlusest emakeelse kooli eest tema ministripäevil. "Kooliuenduslase" veergudel jõudis ta avaldada väikse artiklikogumiku jagu (umb 70 trükilehekülge) haridusloolisi kirjutisi.

1980. aastail, ministriametist vaba, kuid (haridus)elu pärast mures ja mõtteis, ütles Ferdinand Eisen: *"Tegelikult on eesti kooliõpetaja iga võimu ajal ikka püüdnud jõudumööda eesti haridust edendada."* See oli selge mõttega lause, mida ta ei üritanudki üle seletada. See oli kreedo. Käisi ja tema enda oma. Ta ei deklareerinud seda kõnepuldist, vaid ütles vaikselt, nagu omaette, kõndides suvise Lahemaa metsarajal. Muidugi ütles ta sedagi värdiliku intonatsiooniga.

ILMAR KOPSO,
Johannes Käisi Seltsi ja
Eesti Pedagoogika Arhiivmuuseumi
pere liige

Ferdinand Eisen
17.11.1914–31.10.2000

Mälestab Johannes Käisi Selts.

Eesti Koolijuhtide Ühendus ja Eesti Koolijuhtide Ühenduse Veteranide Kogu mälestavad oma kauaaegset auliiget

Ferdinand Eisenit

ja avaldavad kaastunnet lahkunu omastele.

Avatud Meele Instituut
Kursuste plaan oktoober-detsember 2000

Kursus	Aeg	Koolitajad	Maht	Hind
1. Mõttekaart, selle kasutamine õppimisel, õpetamisel, igapäevaelus	13.11.	Koidu Tani-Jürisoo Anneli Loodus	8 t.	490.-
2. C. Orffi metoodika kasutamine muusikaõpetuse tundides	14.11.	Erja Arop	8 t.	490.-
3. Sotsiaalsed oskused – uimastikäitumise mõjutajad	01.- 02.12.	Maie Kotka	16 t.	750.-
4. Enesekehtestamine	03.-04.12.	Ene Kulasalu	16 t.	790.-
5. Vene keele õpetamine aktiviseerivate meetodite abil	08.- 09.12	Nadezda Soosaar Natalia Zamkovaja	16 t.	790.-
6. Lapsevanema nõustamine – koostoime alus	14.-15.12.	Ene Kulasalu	16 t.	790.-

Kursused toimuvad Tallinnas Endla 4 või Raadiku 8, karjääriteave Tartu mnt. 23.
Kursuste hinna sees on koolitus, jaotusmaterjalid (sealhulgas käsiraamatud, slaidid jmt.) ja kohvipausid. Tellides kursuse kooli, on hind oluliselt väiksem.
Kursustel osalenutele väljastatakse Avatud Meele Instituudi tunnistus (Haridusministeeriumi koolitusluba nr. 609 HM). Kursuste kirjeldused: www.oka/koolitus/index.html

Täpsem info ja registreerimine telefonil (0)62 63 221; e-post: ami@ngonet.ee

TARTU ÕPPEKESKUS

Pakume võimalust osaleda järgmistel Tartu Õppekeskuse (Tartu, Kaunase pst 22) korraldatavatel kursustel :

Kursused	Maht tundides	Algus	Hind kr
Koolisekretäride täiendusõpe	60	15.11.	1600
Koolide majandusjuhatajate täiendusõpe	70	15.11.	1800
Kooli ja hoolekogu koostöö	40	22.11.	2500
Arvuti abiks keeleõpetajatele	40	24.11.	2000

Info ja registreerimine tel (07) 486 991, 486 971; www.ttc.tartu.ee

TARTU ÕPPEKESKUS

1. detsembril algusega kell 10
toimub **Tartu Õppekeskuses,** Kaunase pst 22 ruumis 201

ÕPPEPÄEV

"Kasulikud taimed lasteaias ja koolis. Jõulukompositsioonid".
Lektor Anneli Kööba. Hind 200 kr.

Info ja registreerimine tel (07) 486 991; www.ttc.tartu.ee.

Kriisipsühholoogiast õpetajatele ja lasteasutuste töötajatele:
algteadmised kriisipsühholoogiast, inimeste tavapärastest reaktsioonidest õnnetusjuhtumite korral ja kriitilistes olukordades. Kuidas tulla toime stressireaktsioonis inimeste ja "raskete" lastega.

22.–24. novembrini, hind 1800 kr.
Registreerimine enne 13. novembrit.

emieco

Arenguprogrammide Keskus EMI-ECO
Peterburi tee 46-111, 11415 Tallinn
Tel 6 139 709, faks 6 139 708
E-post: emieco@emieco.ee;
www.emieco.ee

Õpetajad, koolitajad, keskkonnahuvilised!

27. novembril algab Tallinna Tehnikaülikoolis
5-kuune (4,5 AP) kaugkoolituskursus
"Kaasaegne keskkond".

Hea võimalus veebipõhises õpikeskkonnas õppides täiendada teadmisi keskkonnakaitse teemadel:
- Keskkonnakaitse ökoloogilised alused,
- Globaalsed keskkonnaprobleemid,
- Muutuv keskkond ja tervis,
- Keskkond ja tehnika,
- Keskkonna mõjutamine.

Lõpetajad saavad TTÜ täienduskoolituse tunnistuse.

Lähem info ja registreerimine:
TTÜ täienduskoolituse keskus, tel: 6 203 600, e-post: ragne@ttu.ee, http://www.ttu.ee/tkkeskus/keskkonnakursus.html.

Eesti Emakeeleõpetajate Seltsi
KOOLITUSPÄEVAD
"Meie meedia mõjuvallas"
2. ja 3. detsembril Prantsuse Lütseumis (Tallinn, Hariduse 3).
Algus kell 11, registreerimise algus kell 10.

Esinema on kutsutud meediaasjatundjad. Kõne all on erinevate meediate mõju, hea ja halb selles ning kooli ja õpetaja võimalused õpilase suunamisel meedia meelevallas toime tulema.

Koolitusprogrammi kuulub ühe meediana teater – Tallinna Linnateatri etendus "Sild". Pärast etendust kohtume näitetrupiga teatri kohvikus.

Koolituspäevadel osalemiseks palume registreerida 23. novembriks (tel: 6 036 797, 6 281 318, e-post: mari.kadakas@hm.ee) ja teatada, kas soovite teatrisse minna. *Koolitustasu koos teatripiletiga (140 kr) on EES-i liikmetele 300, teistele osavõtjatele 350 kr.* Võimaluse korral palume koolitustasu eelnevalt kanda EES-i arvele 1120063544 Hansapangas.

EES-i juhatus

EESTI KOOLITEHNIKA
Terase 8, Tallinn 10125
tel. 6 009 009, fax 6 009 008
Juhhanovi 3, Narva 20609
tel. 72 800, fax 72 802
e-mail: koolitehnika@hot.ee

AKUSTILINE KOOLIKELLA- JA KOOLIRAADIO SÜSTEEM

Erki Ploom 05079060
koolitehnika@hot.ee

EESTI KOOLITEHNIKA
Terase 8, Tallinn 10125
tel. 6 009 009, fax 6 009 008
Juhhanovi 3, Narva 20609
tel. 72 800, fax 72 802
e-mail: koolitehnika@hot.ee

HELIVÕIMENDUS SÜSTEEMID 700 ... 3000 W KOOLI AULASSE

Erki Ploom 05079060
koolitehnika@hot.ee

VENE TÖÖRIISTAD maaletoojalt

OÜ JAATA,
Heina t 51,
10317 Tallinn;
tel/faks 6 021 712.

Lugupeetud koolijuht!

AS INEST MARKET

Olete oodatud osalema AS INEST MARKETI

kooli- ja kontorimööbli esinduskaupluse avamisele

Sõpruse pst 159 Tallinnas 30. novembril algusega kell 11.

KAVAS ON
- haridusministri sõnavõtt;
- osalejate vahel loositakse välja kontorimööbli komplekt;
- uue koolimööbli esitlus;
- võimalus sõlmida eellepinguid hinnasoodustuse saamiseks järgmisel eelarveaastal;
- maitsvad suupisted ja joogid Tallinna Majaka Teeninduskoolilt;
- esinevad noored muusikud G. Otsa nim Muusikakoolist, Rakvere Muusikakoolist ja Vabariiklikust Noorte Puhkpilliorkestrist;
- ürituse viib läbi Samuel Golomb;
- palju muud huvitavat.

Seoses KONTORIMÖÖBLI LOOSIMISEGA palume kõikidel osaleda soovijatel end eelnevalt registreerida telefonidel:

- Tallinnas **6 459 219**,
- Kohtla-Järvel **(033) 47 723**;
- Tartus **(07) 380 275**,

e-post: **imtr@hot.ee**.

Lugupidamisega
AS INEST MARKET

Järvakandi Gümnaasium kuulutab välja konkursi

✔ **MUUSIKAÕPETAJA**
(asendusõpetaja)
vabale ametikohale.

Eeldame "Pedagoogide kvalifikatsiooninõuete" (HM-i määrus 35, 21.12.1998) tingimuste täitmist.

Avaldus, *CV* ja haridust tõendavate dokumentide koopiad esitada 20. novembriks aadressil Järvakandi Gümnaasium, Nõlva 16, 79101 Järvakandi, Rapla mk.

Info tel (048) 77 440, 052 15 619.

Viimsi Keskkool
võtab alates 1. jaanuarist 2001 (II poolaastast) tööle

✔ **PÕHIKOOLI INGLISE KEELE ÕPETAJA.**

Koormus 27 t nädalas.

Lisainfo tel 6 066 901, 6 066 903, 050 77 661.

Vastemõisa Vallavalitsus kuulutab välja konkursi Kildu Põhikooli direktori ametikohale.

Kandidaadilt eeldame
- pedagoogilist kõrgharidust,
- vähemalt 3-a pedagoogilise töö staaži,
- tahtmist ja oskust olla maakooli direktor.

Avaldus, *CV* ja notariaalselt tõestatud diplomikoopia esitada 24. novembriks Vastemõisa Vallavalitsusele aadressil Vastemõisa sjk, 71301 Viljandimaa.

Täiendav info tel (043) 34 220.

TEADAANDED

Nõo Reaalgümnaasium võtab tööle **inglise keele õpetaja**. Täiskoormus, tunnid oma kabinetis, väga toredad õpilased, elamispinna võimalus. Info tel **(07) 455 247, 050 30 469**.

*

Paldiski Gümnaasium vajab **logopeedi**. Vajadusel kindlustame elamispinnaga (erastamisvõimalus). Info tel **6 741 011, 6 741 389**.

*

Tallinna 5. Lasteaed kuulutab konkursi **õpetaja** ametikohale. Samas vajatakse ka **õpetaja abi**. Avaldus, *CV* ja haridust tõendava dokumendi koopia esitada 28. novembriks aadressil Pärna 2, 10128 Tallinn. Tel **6 009 656**.

*

Turba Gümnaasium Harjumaal (Tallinnast 50 km) võtab alates 1.01.01 tööle **ajalooõpetaja**. Kindlustame koormusega, maksame lisatasu, võimalus erastada 2-t mugavustega korter. Info tel **6 735 345, 6 735 389, 050 74 602**.

*

Viljandimaa **Paistu Põhikool** kuulutab välja konkursi põhikohaga **saksa keele õpetaja** ametikohale. Kontaktandmed tel **(043) 59 131**, e-post: **kool@paistu.vil.ee**.

MIDA TEHA HEADE LASTEGA?

Kallis õpetaja!

Enne kui saabub tõeline aastalõpupalavik, kutsume Teid endaga kaasa, et hetkeks aeg maha võtta ja jõulumeeleolule uks avada. Kuna vanematel on alati kiire, olete paljude laste jaoks just Teie see, kes neile selle ukse avaks.

RIIA hind al.	**100 kr**
/60 õpilast+6 saatjat tasuta	
HELSINGI-STOCKHOLM	**610 kr**
/18 õpilast+2 saatjat tasuta	
HELSINGI-TURU-STOCKHOLM	**999 kr**
/40+3	
SERENA 1 ja 2 päeva	
/18+1 Tallinki laevadega	
PÄKAPIKUTUUR EESTIMAAL	**175 kr**
/40+3, hinnas soe lõuna ja kingipakk	
JÕULUD ELISTVERES	**195 kr.**
/40+3, lisaks programmile soe pirukas ja jook	
SANTAWORLD ROOTSIS	**1699 kr**
/40+3 4 päeva positiivseid elamusi	

Kuidas valmistub jõuludeks varsti oma 800.juubelit pidav Riia linn, mis toimub põhjanaabrite juures Helsingis, miks kuulutatakse jõulurahu välja Turu katedraalist, kui kauniks muutub pühadeks Stockholm? Pisemaid kutsub päkapikk endaga kaasa,et uudistada Tallinna lähiümbrust, maitsta tõelisi jõulutoite Maeru trahteris , sõita hobustega ja loomulikult kuulub päkapikureisi juurde ka maiustustepakk. Elistveres saame teada, kas jõuluaeg on eriline ka loomadele ja mida põnevat võib näha talvises metsas. Kes külmale ja niiskele ilmale vahedust otsivad, on oodatud Serena veeparki Helsingis. Tõeline Jõuluvana aga ootab kõiki külla Rootsi Santaworldi.

Meie kontoritest lähem teave jõulueelsetest reisidest ning suviste noortelaagrite kohta, kuhu õpetajatele pakume tööd kasvatajana.

Ilusat advendiaega soovides

Kõikidele õpetajatele ja nende pereliikmetele meie muudel reisidel hinnasoodustus 10%

Rocca al Mare Kaubanduskeskus
tel.6659190, 6659191
fax 6659192
Paldiski mnt.102a Tallinn 13522

Port Arturi Kaubakeskus Pärnus
tel.044 78 822

Mari Hagi REISIBÜROO
www.hagitours.ee

Avatud iga päev kell 10 - 21

Vastutav toimetaja: TIIA PENJAM 6 440 528.
Toimetajad: ÜLO TIKK, RAIVO JUURAK, LINDA JÄRVE 6 443 311 ja 6 418 145, SIRJE TOHVER 6 440 587.
Keeletoimetaja: PIRET KLAUS 6 418 145. **Arvutiladu, küljendus, korrektuur:** INES BLUM, ANNE RUMMO 6 440 587.
Üldinformatsioon, reklaam, kuulutused, õnnitlused: LIIA ARULAANE 6 440 587. **Faks:** 6 444 617.
AADRESS: Pärnu mnt 8, 10148 Tallinn. **E-mail:** artikkel@opleht.ee. **Interneti aadress:** http://www.opleht.ee.
VÄLJAANDJA: Perioodika AS, Voorimehe 9, Tallinn. **TRÜKK:** Printall, Pärnu mnt 67a, Tallinn. **Üksiknumbri hind tellijale 3 krooni. Tellimise indeks** 69783.

ISSN 1406-6319
9 771406 631006